

Yks, kaks toimimaan! -materiaalin Kestävä tulevaisuus -teeman tehtäväpaketit

Tämä on Kehittämiskeskus Opinkirjon tuottaman *Yks, kaks toimimaan!* -materiaalin PDF-kirjaston tiedosto.

Linkki sähköiseen materiaaliin ja kaikki tukiaineistot osoitteessa www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

Kestävä tulevaisuus on yhteinen asia

Tässä materiaalissa talousteemoja, työelämää ja ympäristöasioita lähestytään lasten omasta arjesta. Kuluttaminen, mainonta, työ ja kestävä kehitys näkyvät lapselle päivittäin kotona, koulussa ja lähiympäristössä.

Kestävän tulevaisuuden teemoissa oppilaiden kanssa harjoitellaan luonnonympäristöstä huolehtimista, heille annetaan valmiuksia eettisesti kestäväan kuluttajakäyttäytymiseen ja työnteon arvostamiseen.

Teemaan liittyvät tehtävät on koottu 9 tehtäväpakettiin. Tehtävät on rakennettu yhteistoiminnallisille ja oppijalähtöisille menetelmille. Oppilaat pääsevät erilaissa ryhmissä pohtimaan tosielämän kysymyksiä ja ratkomaan ongelmia sekä toimimaan tutkijoina erilaisissa arkielämän tilanteissa. Tehtävissä on huomioitu teemalle sopivia oppimisympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Tehtävissä rohkaistaan myös tutkimaan ja hyödyntämään koulun lähiympäristöä ja elinkeinoelämää monipuolisesti. Jatkuva arviointi ohjaa tehtäviä.

TEEMAN TAVOITTEITA OPPILAALLE

Oppilas

- kykenee tunnistamaan omia vahvuuksia sekä osaa käyttää niitä erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa
- osaa työskennellä yhteistoiminnallisesti ryhmässä
- tutustuu projekti- ja tiimityöhön
- tutustuu koulun yhteistyökumppaneihin ja ulkopuolisiin verkostoihin
- tutustuu lähialueen työelämään ja yrittäjyyteen
- saa valmiuksia työnteeseen
- ymmärtää työnteon merkityksen omalle ja lähiympäristön hyvinvoinnille
- arvostaa rakennettua ja rakentamatonta ympäristöä sekä luontoa
- osaa toimia kestäväan kehityksen pääperiaatteiden mukaan

YKS, KAKS
TOIMIMAAN!

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

1. Työelämä

Työelämä voi linkittyä lapsen kouluarkeen monella tavalla ja on tärkeää, että hän pääsee tutustumaan työelämään ja saamaan myös hyviä kokemuksia työstä. Kiinnostus ja arvostus työntekoa kohtaan syntyy ja syvenee.

Lähialueen työelämä ja paikallinen yrittäjyys tarjoavat hyviä oppimisympäristöjä koululaiselle. Työelämään voi tutustua jo varhain pienin askelin, jolloin myöhemmin harjoittelu- tai työpaikkaa on helpompi hakea. Lapsi voi tutustua oikeaan työelämään jo alakoulussa, hyviä harjoittelun paikkoja löytyy esim. omasta koulusta ja lähialueelta. Työnteon lisäksi oppilaan on hyvä tutustua työnhakuun. Näin työelämän taidot vahvistuvat.

1.1.Työ tutuksi -tehtäväpaketti

Tehtäväkokonaisuuden tavoitteena on antaa oppilaille valmiuksia tunnistaa ja kertoa omasta ja luokkakavereiden vahvuuksista, osaamisesta sekä kiinnostuksen kohteista. Tavoitteena on antaa oppilaille valmiuksia, ja hyödyntää niitä koulutyön ulkopuolella erilaisissa työhön liittyvissä tilanteissa sekä saada positiivisia kokemuksia työstä.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Yhteiskunnallisten arvojen ilmiöiden ja tarkoitusperien ymmärtäminen (T3-T6), Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1) sekä Taloudellinen toiminta (S4)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan työelämätaitoja ja yrittäjyyttä. Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, taideaineita sekä äidinkieltä.

LISÄTIETOJA TEEMAAN: YRITYSKYLÄ

Taloudellisen tiedotustoimisto TAT:n Yrityskylä on valmis työelämään liittyvä oppimisympäristö 6. -luokkalaisille. Oppimisympäristö on jossain kaupungeissa (mm. Helsinki) pysyvänä, mutta Yrityskylä kiertää myös monessa maakunnassa lukuvuoden aikana. Yrityskylä-kokonaisuudessa tutustutaan työhön monipuolisesti. Yrityskylästä enemmän www.yrityskylä.fi

Opinkirjon tuottamissa Katso kaleidoskooppiin ja Into -oppimateriaaleista löytyy paljon ideoita ja valmiita tehtäviä työelämään tutustumisen tueksi – www.opinkirjo.fi/materiaalit

Askel I: Työhakemus

Tehtävän tavoitteena on antaa oppilaille valmiuksia pohtia ja tunnistaa omia ja muissa olevia hyviä puolia sekä ilmaista niitä sanallisessa ja kirjallisessa muodossa.

Tarvikkeet: TVT-välineet (tai kynää ja paperia)

Aika: 1–2 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Peruskoulun 4.–6.-luokkalainen ei voi vielä hakea töihin ja työhakemuksen tekeminen voi tuntua turhalta.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tavoitteena on saada valmiuksia kertoa itsestään, omasta osaamisestaan ja valmiuksistaan. Hakemuksen tekemisen kokemusta voi hyödyntää esim. oppilaskuntaan hakiessa tai hakiessa kerho- tai järjestötoimintaan.

Yks, kaks arviomaan: Tehtävässä korostuvat vuorovaikutustaidot (kuunteleminen ja esittäminen) ja rehellisyys: kertooko oppilas todella asioista, jotka kuvaavat häntä tai asioista, joita hän kuvittelee muiden haluavan kuulla hänestä. Tehtävässä voidaan arvioida myös luovaa lähestymistapaa ja sanallista ilmaisua.

Oppilaan itsearviointilomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: VERTAISPALAUTTEEN PELISÄÄNNÖT

- * Anna palautetta vain siitä, mistä on pyydetty, ei muusta.
- * Ole reilu: älä keskity vain virheisiin, vaan anna palautetta myös siitä, missä luokkatoverisi on onnistunut.
- * Perustele antamaasi palautetta, sille se auttaa luokkatoveriasi ymmärtämään, mitä haluat sanoa.
- * Jos sinusta on hankalaa antaa palautetta ääneen kaikkien kuullen, voit puhua myös henkilökohtaisesti henkilölle, jolle annat palautetta.
- * Jos et ihan ymmärtänyt palautetta tai siinä oli kohta, josta olet eri mieltä, sano ajatuksesi ääneen. On hyvä, että voit pyytää täsmennystä tai perusteluja palautetta antaneelta henkilöltä. Halutessasi voit hyvin aloittaa esim. toteamalla: ”en ole kanssasi ihan samaa mieltä, koska...” tai ”ymmärrän kyllä, mutta...”

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Työhön palkataan usein työhakemuksen ja työhaastattelun perusteella. Työnhakija laatii itsestään työhakemuksen. Siinä kerrotaan usein omista saavutuksista. Ne ovat tärkeitä ja antavat kuvan hakijasta, mutta työnantajaa kiinnostaa myös se, minkälaista ihmistä he ovat työhön palkkaamassa:

- Mistä tämä henkilö pitää?
- Mistä hän on kiinnostunut?
- Minkälaisia asioita hän harrastaa ja osaa?

Nämä seikat jäävät usein työhakemuksessa vähälle. Työnhakija onnistuu pääsemään varmemmin työhaastatteluun, kun hän kertoo jo hakemuksessaan itsestään.

Paritehtävä:

Valitse itsellesi pari. Pyydä pariasi kirjoittamaan sinusta: minkälainen kaveri sinä olet?, mitä osaat?, mitä harrastat? ja mistä olet kiinnostunut? Tehkää tämä tietokoneella tai paperille.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Yksilötehtävä:

Jatka itse kaverisi kertomusta sinusta. Laadi kertomus työhakemuksen muotoon. Valitse työhakemuksesta yksi asia, jonka haluat kertoa kaikille.

Jokainen kertoo itsestään yhden asian. Keskustellaan yhteisesti, tuliko yllätyksiä – saatiinko tietää jotain luokkakaverista, mitä ei ennen tiedetty.

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: TYÖHAKEMUS

Työhakemuksen on tarkoitus antaa työnhakijasta sellainen todenmukainen kuva, että työnantaja kokee hakijan sopivan haettavaan tehtävään. Työhakemuksessa voit muun muassa kertoa itsestäsi minkälainen sinä olet, mitkä ovat vahvuutesi, mistä pidät, mitä osaat? Älä kerro todistuksen arvosanoja, ellet halua varta vasten korostaa kiinnostustasi johonkin teemaan, mitä koulussakin opetetaan. Liitä mukaan myös kuva itsestäsi. Työhakemus voi olla myös portfolion muotoinen ja silloin itse hakemuksen mukaan voi liittää kopioita erilaisista todistuksista, joita olet saanut esim. harrastuksista tai osallistumisista muuhun toimintaan.

Etsi internetistä erilaisia työhakemuksia: hakusanoina voit käyttää sanoja ”työhakemus”, ”työhakemus pohja”. Työhakemukseen liitetään usein ansioluettelo, josta voit hakea esimerkkejä hakusanoilla ”ansioluettelo”, ”CV” tai ”Curriculum Vitae”, joka on latinaa ja tarkoittaa ansioluetteloa.

Askel II: Työhakemuksella koulun hommiin!

Tämä tehtävä toteutetaan omassa koulussa ja se edellyttää koulun henkilökunnan osallistumista.

Tehtävän tavoitteena on pohtia ja löytää omia vahvuuksiaan, jäsentää niitä kirjalliseen muotoon, kertoa niistä sanallisesti ja hyödyntää niitä jossain työtehtävässä. Lisäksi tutustutaan oman koulun johonkin ammattiin ja saadaan positiivisia kokemuksia työstä.

Tarvikkeet: Kynää ja paperia, TVT-välineet

Aika: 1–2 ot (valmistelu), max. yksi TET-päivä (1–4 tuntia)

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävän tavoitteena on, että oppilaat pääsevät tutustumaan erilaisiin ammatteihin tutussa kouluympäristössä. Mikäli TET-päivän järjestäminen ei onnistu, tehtävän voi suorittaa myös siten, että oppilaat käyvät haastattelemassa eri tehtävissä olevia henkilöitä. Luokassa esitellään tulokset ja keskustellaan erilaisista ammateista koulussa.

Peruskoulun 4.–6.-luokkalainen ei voi vielä hakea töihin ja työhakemuksen tekeminen voi tuntua turhalta. Tavoitteena on saada valmiuksia kertoa itsestään, omasta osaamisesta ja valmiuksistaan.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Hakemuksen tekemisen kokemusta voi hyödyntää esim. oppilaskuntaan hakiessa tai hakiessa kerho- tai järjestötoimintaan.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat vuorovaikutus- ja keskustelutaidot. Myös oppilaan innokkuus ja rehellisyys työhakemuksen teossa ovat tärkeitä. Suhtautuminen työhön on tärkeä, jos oppilaalla on mahdollisuus päästä tekemään työtehtäviä.

Oppilaan itsearviointilomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: VERTAISPALAUTTEEN PELISÄÄNNÖT

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Ryhmätehtävä:

Pohtikaa aluksi joko luokan kanssa tai pienissä ryhmissä, millaisia ammatteja tai työtehtäviä teidän koulusta löytyy. Listatkaa näitä paperille/taululle. Pohtikaa tämän jälkeen, millaista osaamista jokainen ammatti vaatii. Kirjoittakaa myös nämä ylös.

Yksilötehtävä:

Pohdi, mitkä näistä ammateista voisi olla sellaisia, johon voisit itse tutustua. Valitse yksi ammatti tai työtehtävä. Onko sinulla jo sellaista osaamista, jota tehtävä vaatii, entä olisitko halukas oppimaan? Mitä sellaista osaamista, intoa ja vahvuuksia sinulta löytyy, joista voisi jollain tavalla olla hyötyä tehtävässä?

Tämän jälkeen laadi [työhakemus] johonkin koulun mielenkiintoiseen työtehtävään: keittiöön, siistimään, koulunkäyntiohjaajaksi, opettajan avustajaksi, virastomestarin avuksi jne. Kerro hakemuksessa omasta osaamisesta ja mielenkiinnon kohteista ja perustele, miksi haluat kyseiseen työtehtävään.

Paritehtävä:

Toinen parista on kuvitteellinen työnantaja ja toinen työnhakija. Työnantaja haastattelee työnhakijaa noin 5 min ajan, jonka jälkeen osat vaihtuvat. Työnantaja kysyy usein kysymyksiä, kuten: Miksi juuri sinä olet sopiva tähän työhön?, Missä asioissa koet, että olet taitava?, Miten tulet toimeen ryhmässä?, Pystytkö keskittymään itsenäiseen työskentelyyn? Myös omia kysymyksiä voi keksiä.

Tämän jälkeen toteuttakaa TET-päivä.

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: TYÖHAKEMUS

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: TET-PÄIVÄN SUUNNITTELU

Päivän suunnittelu vaatii opettajalta ennakkovalmisteluja ja yhden päivän toimintaan.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

1. Sovitaan koulussa vastuuhenkilöt, jotka ottavat ohjattaviksi 1-2 oppilasparia (riippuen, kuinka paljon oppilaita osallistuu ja kuinka paljon eri harjoittelupaikkoja on saatavilla). Kerro vastuuhenkilölle, millaista panosta häneltä odotetaan ja mihin hän sitoutuu.
2. Sovitaan aikataulusta ja siitä, miten paljon ohjaus vie vastuuhenkilön työaikaa.
3. Oppilaat tekevät työhakemukset joko TET-päivän alussa tai jonain edeltävänä päivänä.
4. Arvotaan tai sovitaan muulla tavalla harjoitteluparit joko TET-päivän alussa tai jonain edeltävänä päivänä.
5. Valmistaudutaan työhaastattelun.
6. Työhaastattelu, johon otetaan mukaan työhakemus ja jonka tekee vastuuhenkilö.
7. Haastattelun jälkeen vastuuhenkilö kertoo työpaikasta ja perehdyttää työtehtäviin. Työtehtävät voivat kestää 1–4 tuntia.
8. Työn jälkeen vastuuhenkilö antaa palautetta päivästä ja siitä miten lapset ovat onnistuneet tehtävissään.
9. TET-päivän arviointi luokassa.

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: HAASTATTELUKYSYMYKSIÄ

Mikä on ammattisi?

Miten pitkään olet ollut töissä tässä työpaikassa?

Oletko ollut töissä muissa työpaikoissa?

Mitkä ovat tärkeimmät työtehtäväsi?

Milloin työpäiväsi alkaa ja milloin päättyy?

Onko työssä taukoja päivän aikana?

Käytätkö erilaisia työvälineitä? Mitä?

Onko tässä ammatissa hyvä palkka?

Teetkö yhteistyötä muiden työntekijöiden tai ammattilaisten kanssa? Kenen?

Missä opiskelit tähän ammattiin?

Mikä on mieluisin asia työssäsi?

Askel III: Työhakemuksella tutustumaan työelämään!

Tässä tehtävässä tutustutaan lähiympäristön työpaikkoihin. Tämä tehtävä avaa koulun ovet ympäröivään yhteiskuntaan ja samalla voidaan hyödyntää koulun ulkopuolisia yhteistyökumppaneita.

Tehtävän tavoitteena on pohtia ja löytää omia vahvuuksia, jäsentää niitä kirjalliseen muotoon, kertoa niistä sanallisesti sekä hyödyntää niitä jossain työtehtävässä. Lisäksi tutustutaan johonkin ammattiin ja saadaan positiivisia kokemuksia työstä.

Tarvikkeet: Kynää ja paperia, TVT-välineet

Aika: 1 ot (valmistelu), yksi TET-päivä (2–4 ot)

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävän tavoitteena on, että oppilaat pääsevät tutustumaan erilaisiin ammatteihin lähiympäristössä. Mikäli TET-päivän järjestäminen ei onnistu, tehtävän voi suorittaa myös siten, että oppilaat käyvät haastattelemassa omaa vanhempaa hänen työpaikallaan (tai kotona). Luokassa esitellään tulokset ja keskustellaan erilaisista ammateista lähiympäristössä.

Peruskoulun 4.–6.-luokkalainen ei voi vielä hakea töihin ja työhakemuksen tekeminen voi tuntua turhalta. Tavoitteena on saada valmiuksia kertoa itsestään, omasta osaamisesta ja valmiuksista. Hakemuksen tekemisen kokemusta voi hyödyntää esim. oppilaskuntaan hakiessa tai hakiessa kerho- tai järjestötoimintaan.

Mikäli mahdollista, oppilaat voisivat osallistua TET-kokeiluun pareina.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat vuorovaikutus- ja keskustelutaidot. Myös oppilaan innokkuus ja rehellisyys työhakemuksen teossa ovat tärkeitä. Jos oppilaalla on mahdollisuus päästä tekemään työtehtäviä, suhtautuminen työhön on arvioinnin kohteena.

Oppilaan itsearviointilomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: VERTAISPALAUTTEEN PELISÄÄNNÖT

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Ryhmätehtävä:

Pohtikaa aluksi joko luokan kanssa tai pienissä ryhmissä, millaisia ammatteja tai työtehtäviä tiedätte. Listatkaa näitä paperille/taululle. Keskustelkaa, kuka on työnantaja. Ketkä ovat tärkeitä työnantajia lähiympäristössä. Minkä alan ammattilaisia erilaiset työnantajat tarvitsevat?

Järjestäkää Skypen (tmv.) avulla haastattelu (opettajan sovittava aika etukäteen), jossa haastattelette lähialueella työssä olevaa ammattilaista siitä, mitä hän tekee työkseen, millaisia taitoja hänen työnsä vaatii, onko työ muuttunut vuosien varrella ja jos on, niin miten.

Yksilötehtävä:

Pohdi, mitkä keskustelussa esille nousseista ammateista voisivat olla sellaisia, joihin voisit itse tutustua. Valitse yksi ammatti tai työtehtävä. Onko sinulla jo sellaista osaamista, jota tehtävä vaatii, entä olisitko halukas oppimaan? Mitä sellaista osaamista, intoa ja vahvuuksia sinulta löytyy, mistä voisi jollain tavalla olla hyötyä tehtävässä?

YKS, KAKS
TOIMIMAAN!

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Paritehtävä:

Kerro parille asioita, joita kyseisessä työssä vaaditaan, mutta älä kerro, mistä työpaikasta tai ammatista on kyse. Parin täytyy arvata, mihin olet hakemassa töihin. Sen jälkeen osat vaihtuvat.

Tämän jälkeen laadi työhakemus johonkin valitsemaasi työtehtävään. Kerro hakemuksessa omasta osaamisestasi ja mielenkiinnon kohteistasi ja perustele, miksi haluat kyseiseen työtehtävään.

Yhteistyötehtävä:

Olkaa yhteydessä kotikunnan yrityksiin ja työpaikkoihin ja aloittakaa koulu-yritysyhteistyö TET:n järjestämiseksi. Toteuttakaa TET-päivä.

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: TYÖHAKEMUS

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: TET-PÄIVÄN SUUNNITTELU

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: HAASTATTELUKYSYMYKSIÄ

1.2. Lähiympäristön yrittäjyys -tehtäväpaketti

Tehtävien tavoitteena on tuoda lähiympäristöstä löytyvää työelämää tutuksi oppilaalle ja sitoa se osaksi oppilaan omaa kokemusmaailmaa.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Yhteiskunnallisten arvojen ilmiöiden ja tarkoitusperien ymmärtäminen (T3-T6), Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1) sekä Taloudellinen toiminta (S4)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan tieto- ja viestintätekniologian osaamista (L5) ja työelämätaitoja ja yrittäjyyttä (L6). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, taito- ja taideaineita, ympäristöoppia sekä äidinkieltä.

Monilla paikkakunnilla toimii YES-keskus, joka toimii linkkinä koulu-yritysyhteistyössä. Katso lisää www.yes-keskus.fi.

Askel I: Lähiympäristöön tutustuminen – yrittäjäkävely

Tehtävän tavoitteena on tutustuttaa oppilas lähiympäristöstä löytyvään yrittäjyyteen ja työnteekoon.

Tarvikkeet: kunnan kartta, muistiinpanovälineet, TVT-välineet taltiointia ja tiedon etsimistä varten

Aika: n. 2 ot

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä lähdetään tutustumaan lähiympäristöön ja tutkimaan, millaisia yrityksiä sieltä löytyy. Kiva tapa toteuttaa tehtävä on ns. yrityskävely. Kierrokseen voi valita ennalta tai kierroksen aikana tietyn määrän yrityksiä, joita tutkitaan paikan päällä. Kierrokselle voisi ottaa mukaan alueen kartan, jonka pystyy helposti tulostamaan kunnan kotisivuilta.

Älypuhelin tai tabletti jokaisella parilla sopii sekä muistiinpanojen tekemiseen että valokuvaamiseen. Tehtävän voi kuitenkin tehdä myös perinteisiä muistiinpanovälineitä hyödyntäen. Yrityksestä saa paljon tietoa jo pelkästään ulkoapäin tarkastelemalla, mutta mikäli mahdollista, oppilaat voi ohjeistaa myös haastattelemaan yrityksen työntekijöitä.

Oppilasparit voivat tehdä kierroksen itsenäisesti tai luokka tekee yrityskävelyn yhdessä, ja jokaisen yrityksen kohdalla tietyllä parilla/ryhmällä on muistiinpanojen tekemisen velvollisuus.

Kenttäkierroksen jälkeen tulokset puretaan luokassa yhteisesti. Mitä saatiin selville? Millaisia yrityksiä löytyi? Mitä näissä tehdään ja mitä ammatteja löytyy? Entä kenelle yrityksen tuotteet tai palvelut ovat tarkoitettuja? Tulokset voidaan kirjata taulukkoon, jolloin havaitaan helposti, miten lähialueen yritykset jakautuvat (yrityksen koko, elinkeinoalat, eri ammatit tms.).

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat havainnointi- ja tiedonetsimisen taidot. Oppilas käyttää hyväksi erilaisia tiedonlähteitä. Palaute kohdistuu ryhmätyötaitoihin yrityskävelyn aikana.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Lähdetään yrityskävelylle. Yrityskävely on kävely lähiympäristössä, jossa tutustutaan paikalliseen työelämään ja yrittäjyyteen.

Paritehtävä:

Luokassa päätetään yhdessä, kuinka kauan kävely kestää, missä se tehdään (valitsetteko esim. paikallisen teollisuusalueen, liikekeskustan tai jonkin muun alueen, jossa sijaitsee enemmän kuin yksi tai kaksi yritystä) ja kuinka monesta kohteesta kootaan tietoa.

Yrityskävelyllä etsikää vastaus seuraaviin kysymyksiin:

- yrityksen nimi
- millainen yritys on?, mitä yritys tekee?
- millaisessa rakennuksessa yritys sijaitsee (liikehuoneisto, oma rakennus, suuri, pieni, vanha, uusi jne.)?
- kuka/keitä siellä on töissä (ammatit)?
- yrityksen kohderyhmä (esim. voisitteko te oppilaat käyttää kyseisen yrityksen tuotteita tai palveluita?, ketkä muut voisivat käyttää?)

Ottakaa myös kuva yrityksestä.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

Kirjatkaa vastaukset. Toimikaa kierroksen aikana vuorotellen kirjurina ja valokuvaajana. Etsikää lisää tietoa yrityksistä internetistä.

Luokassa kootaan kaikkien parien tulokset yhteisesti.

Askel II: Lähiympäristöön tutustuminen – yritystutkimus

Tehtävän tavoitteena on havainnollistaa ja vertailla erilaisia tiedon etsimisen tapoja. Tutustutaan lähialueen elinkeinoelämään ja tehdään yhteistyötä toisen luokan kanssa.

Tarvikkeet: lähialueen kartta, muistiinpanovälineet, TVT-välineet taltiointia ja tiedon etsimistä varten

Aika: 2–3 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tässä tehtävässä yhdistetään kaksi erilaista tutkimusmuotoa ja työ olisi hedelmällistä, jos sen voisi tehdä yhteistyössä toisen luokan kanssa. Yksi luokkaa tutustuu paikalliseen yrittäjyyteen ja elinkeinoelämään askeleessa I kuvatun ”yrityskävelyn” eli maastotutkimuksen avulla ja toinen luokka etsii tietoa samoista yrityksistä luokasta käsin eli tekee ”yrityснуuskintaa”.

Yrityskävely suoritetaan kävelykierroksella. Tässä tehtävässä tarkasteltavat yritykset valitaan kierrokseen ennalta. Kierrokselle voisi ottaa mukaan alueen kartan, jonka pystyy helposti tulostamaan kunnan kotisivuilta. Älypuhelin tai tabletti sopii sekä muistiinpanojen tekemiseen että valokuvaamiseen. Tehtävän voi tehdä myös perinteisiä muistiinpanovälineitä hyödyntäen. Yrityksestä saa paljon tietoa jo pelkästään ulkoapäin tarkastelemalla, mutta mikäli mahdollista, oppilaita voi ohjeistaa myös haastattelemaan yrityksen työntekijöitä. Oppilasparit/-ryhmät voivat tehdä kierroksen itsenäisesti tai luokka tekee yrityskävelyn yhdessä, ja jokaisen yrityksen kohdalla tietyllä parilla/ryhmällä on muistiinpanojen tekemisen velvollisuus.

”Yrityснуuskinnassa” tietoa haetaan internetistä, soittelemalla, lähettämällä s-postia tai muulla tavalla.

Ennen tutkimusosuutta päätetään yhteisesti, kuinka monta yritystä valitaan tarkasteltavaksi. Yritysten määrän voisi valita pienryhmien määrän mukaan, jolloin jokaisella ryhmällä on tutkittavana oma yritys.

Kummankin ryhmän löydökset esitellään ja kootaan yhteen taulukon avulla. Löydösten käsittelyn yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomiota tietopuolen lisäksi myös tiedonetsintään: miten internetin avulla (ja mahdollisesti haastatteluin) tehtävä tutkimus erosi kenttätutkimuksesta ja saatiinko selville samat asiat? Voivatko eri muodot täydentää toisiaan?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Yks, kaks arvioimaan: Tietoa etsitään ja tehtävä tehdään ryhmissä, joten palaute kohdistuu ryhmätyö- ja yhteistyötaitoihin. Voidaan arvioida voidaan havainnointi- ja tiedonetsimisentaitoja, eri tietolähteiden hyödyntämistä ja tietojen yhdistämistä kokonaisuudeksi.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Jakaudutaan kahteen erilliseen ryhmään. Toinen ryhmä lähtee opettajan johdolla yrityskävelylle ja toinen ryhmä jää kouluun toteuttamaan yritysnuuskintaa.

Kummassakin ryhmässä selvitetään yrityksistä seuraavat asiat:

- yrityksen nimi
- millainen yritys?, mitä yritys tekee?
- millaisessa rakennuksessa yritys sijaitsee (liikehuoneisto, oma rakennus, suuri, pieni, vanha, uusi jne.)?
- kuka / keitä siellä on töissä (ammatit)?
- yrityksen kohderyhmä (esim. voisitteko te oppilaat käyttää kyseisen yrityksen tuotteita tai palveluita?, ketkä muut voisivat käyttää?)
- kuva yrityksestä

Yrityskävelyllä tietoa haetaan kävelykierroksella menemällä yrityksiin. Yritysnuuskinnassa tiedot etsitään internetistä tai yrityksiin voi soittaa tai lähettää s-postia.

Maastotutkimuksen ja yritysnuuskinnan jälkeen kokoonnutaan kaikki yhteen ja tehdään koonti tutkimustuloksista. Millaisia erilaisia yrityksiä omasta kunnasta tai lähialueelta löytyy? Pohditaan myös, miten maastotutkimus ja yritysnuuskinta erosivat toisistaan.

Askel III: Lähiympäristöön tutustuminen – yritystyöpaja

Tehtävän tavoitteena on tutustua tarkemmin johonkin paikalliseen yritykseen ja sen toimintakenttään toiminnallisen yritysvierailun avulla. Oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja ymmärtävät työn tekemisen tapoja.

Tarvikkeet: TVT-välineet tiedon etsimistä varten, muistiinpanovälineet

Aika: 3 ot – yksi koulupäivä

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tässä tehtävässä oppilaat pääsevät tutustumaan tarkemmin yhteen paikalliseen yritykseen ja tekemään sen kanssa yhteistyötä toiminnallisen yritysvierailun avulla.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tehtävän ydin toteutetaan yrityksessä ja tavoitteena on päästä yhteistyöhön sellaisen yrityksen kanssa, joka sitoutuu ottamaan oppilasryhmän vastaan.

Lisäksi se järjestää oppilaille aitoa tekemistä yrityksessä ja sen ydinosaamisen parissa perinteisen yritysvierailun sijaan. Tärkeää on, että yritys tarjoaa oppilaille mielekästä opetussuunnitelmaan nivoutuvaa sisältöä ja työtapaa, mutta samalla se voisi itsekkin hyötyä oppilaiden työstä.

Yritysyhteistyötä valmistaessa kannattaa selvittää yrityksen halukkuus ja mahdollisuus oppilasryhmän vastaanottamiseen, sisällöllisesti mielekkään työpajan järjestämiseen ja sen ohjaamiseen. Puuhastelua tulee välttää. Vierailuun kannattaa varata riittävästi aikaa. Etukäteen on hyvä selvittää, voiko yritys tarjota luokalle eväät/ruuan, vai tuleeko ne varata koulusta ja mitä muita asioita tulee vierailulla huomioida. Vaikka yrityskontaktoinnissa on hyvä aktivoida ja osallistaa oppilaita, on vierailuun liittyvät seikat lopulta opettajan vastuulla.

On myös mahdollista, että yrityksestä tulee joku vierailemaan luokkaan ja ottaa mukaansa toiminnallisia tehtäviä, joskin se on hyvin harvassa yrityksessä käytetty tapa.

Yritysvierailun järjestämiseen löytyy hyvä muistilista opettajalle ja yritykselle YVISTÄ energiaa yrittäjyyskasvatukseen! -sivustolta www.yvi.fi/yrityksille/ohjeita-yritysvierailuja-varten.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä voidaan arvioida erikseen luokkatyöskentelyä ja yritysvierailua. Palautteessa voi kiinnittää huomiota myös ryhmä-, yhteistyö- ja tiedonetsimisen taitoihin.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Ryhmätehtävä:

Tutustukaa yhteen lähialueen yritykseen etsimällä seuraavat tiedot internetistä tai muulla tavalla:

- yrityksen nimi
- millainen yritys?, mitä yritys tekee?
- kuka/keitä siellä on töissä (ammatit)?

Esitelmää tulokset koko luokalle.

Seuraavaksi päätetään yhteisesti, mihin yritykseen ja sen toimintaan halutaan tutustua tarkemmin: mennä vierailulle ja tekemään siellä ”oikeita töitä”.

Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, päätetään yritys äänestämällä, neuvottelemalla tai arpomalla.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Kun yritys on valittu, ideoidaan, miten yritykseen otetaan yhteyttä ja miten kerrotaan, miksi juuri tähän yritykseen halutaan tutustua tarkemmin. Mietitään myös, mitä vierailun aikana halutaan tehdä. Yrityksessä tehtävässä työssä täytyy huomioida, ettei kaikki työ sovi lapsille kokeiltavaksi turvallisuusasioiden, vaativuuden tai muiden seikkojen vuoksi. Näissä asioissa kannattaa kysyä neuvoa opettajalta. Otetaan yhteyttä kyseiseen yritykseen ja ehdotetaan vierailua. Mikäli vierailu ei onnistu, voidaan pyytää yrityksen työntekijää vierailulle luokkaan.

1.3. Uudet yritysideoat -tehtäväpaketti

Tehtäväkokonaisuuden tarkoitus on tutustua yrittäjyyteen yleisesti ja kotikunnan elinkeinoelämään luovia työtapoja hyödyntäen: päästävä irti perinteisistä ajatusmalleista ja keksiä uusia ennakkoluulottomia ratkaisuja.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2), Yhteiskunnallisten arvojen ilmiöiden ja tarkoituksien ymmärtäminen (T3-T6), Erilaisten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltaminen (T7-T9), Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1) sekä Demokraattinen yhteiskunta (S2), Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen (S3), Taloudellinen toiminta (S4).* Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan ajattelua ja oppimaan oppimista (L1), kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua (L2) sekä työelämätaitoja ja yrittäjyyttä (L6). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia ja taito- ja taideaineita.

Askel I: Hauskat yritysideoat

Tehtävän tavoitteena on harjoitella luovan ongelmanratkaisun työtapaa ja ideoida omaan kuntaan uudenlaisia yritystoimintaa.

Tarvikkeet: tehtäväkortit, muistiinpanovälineet
Aika: 30 min. – 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävän tarkoitus on keksiä uudenlaisia toteuttamiskelpoisia yritysideoita kaukaiset ajatusmallit -tehtäväkorttien avulla. Ideana on ottaa tarkasteluun omasta kunnasta jo löytyviä yrityksiä, kehittää niistä uusia yrityksiä luovuutta ja ennakkoluulottomia ajatuksia ja ratkaisuja hyödyntäen.

Oppilaiden kanssa käydään ensin idea läpi esimerkkitehtävän avulla *kuva-assosiaatiot* ja *kaukaiset ajatusmallit* -menetelmää apuna käyttäen (kuvasuomenmenetelmästä työtapaosiossa). Ei kannata huolestua, jos menetelmän käyttö ei tunnu luontevalta ensimmäisellä kerralla: oppilaat eivät välttämättä ole tottuneet jakamaan luovia ajatuksia.

Hyväksyvä ja rohkeaseva ilmapiiri edesauttaa luovaa toimintaa.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Kuvakortit valmistellaan etukäteen (tai käytetään hyväksi postikortteja). Kartongille voi liimata leikekuvia lehdistä tai kuvia voi piirtää itse. Tärkeintä on, että kuvakortissa on lapselle tunnistettava, kuitenkin luova ja moniselitteinen kohde (kuten eläin, kasvi, erilaiset tutut esineet, pyörällä ajaminen jne.), josta voidaan kirjata erilaisia ominaisuuksia.

Yrityskortissa voi olla seuraavia yrityksiä: pesula, autokorjaamo, kiosk, vaatekauppa, kukkakauppa, eläinlääkäri, kampaamo, huoltoasema tms.

Kukin pari arpoo itselleen yrityksen ja kuvakortin.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä oppilaan on oltava rohkea ja luova, tehtävä yhteistyötä ja perusteltava omia valintojaan - näihin kiinnitetään huomiota myös arvioinnissa ja palautteessa.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

On vaikea kuvitella tai tietää, millaista on elää ja tehdä työtä tulevaisuudessa. Millaisia työpaikkoja ja yrityksiä olisi olemassa?

Paritehtävä:

Ideoidaan kaukaisia ajatusmalleja hyödyntäen olemassa olevasta yrityksestä uudenlainen. Miten yritys tulee muuttumaan ja mitä uudenlaisia palveluita tai tuotteita siellä tarjotaan?

Esittäkää valmiit ratkaisut muulle luokalle. Pohtikaa ja keskustelkaa, voisivatko ideoimanne uudet yritykset oikeasti olla sellaisia, jotka menestyisivät teidän kunnassanne? Missä ne voisi menestyä? Mitä ne tarvitsisi menestyäkseen?

Askel II: Koulun yritystori – tulevaisuuden yritykset

Tehtävän tavoitteena on harjoitella luovaa ongelmanratkaisua, esiintymis- ja kädentaitoja.

Tarvikkeet: rakentamista varten paperia, kartonkia ja muuta askarteluvälineistöä sekä kierrätysmateriaalia

Aika: 2–3 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävän tarkoitus on järjestää oppilaiden ideoimista uusista yrityksistä yritystori, joko luokassa tai muussa koulun tilassa (juhlasali, käytävä). Yritystori saa monipuolisemman, kun mukaan innostaa jo tekovaiheessa muiden luokkien opettajia oppilaineen. Mikäli muut eivät innostu mukaan toteuttamaan yritystoria, on tärkeää saada heidät mukaan yritystorian vierailijoiksi. Mukaan vierailijoiksi voi kutsua myös huoltajia.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tehtävän ideoinnissa voi hyödyntää askeleen I tehtävää, jossa ideoidaan kuva-assosiaatiot ja kaukaiset ajatusmallit -menetelmää apuna käyttäen uusia yritysideoita. Oppilaat voivat ideoida tulevaisuuden yrityksiä myös omista luovista lähtökohdista käsin.

Yritystoriilla tuotokset voi esitellä monella eri tavalla, pienoismallin avulla tai oppilaat voivat tehdä julisteen, animaation tai suunnitella aidon uuden tuotteen, jota tulevassa yrityksessä tarjotaan. Yritystori on lapsille oiva paikka harjoitella esiintymistaitoja.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuu luovuus. Oppilaille voidaan antaa palautetta ryhmätyö- ja esiintymistaidoista.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Millaisia yrityksiä kotikunnasta löytyy? Mitä näissä yrityksissä tehdään?

Paritehtävä/ryhmätehtävä:

Valitaan tai arvotaan yksi yritys, josta lähdetään rakentamaan pienoismallia. Pienoismalli esitellään lopuksi yritystoriilla.

Pienoismallin tarkoitus ei ole esitellä kyseisen yrityksen ulkoasua ja toimialaa nyt, vaan miltä tämä yritys näyttää ja mitä tekee 20 vuoden kuluttua. Mitä ammatteja siellä on? Mitä tuotteita tai palveluita se tarjoaa?

Keksikää tulevaisuuden yrityksellenne mainoslause tai mainostakaa jotain sen tuotetta.

Järjestäkää kaikki yhdessä yritystori luokassa tai koulun muussa tilassa, jossa esittelette yrityksenne yleisölle. Yleisöksi voi kutsua muita oppilaita, koulun henkilökuntaa tai vanhempia.

Askel III: Näkyvyyttä kotikunnan yrityksissä

Tavoitteena on tutustua lähemmin oman lähiympäristön yrittäjyyteen, hyödyntää luovuutta ja toimia yhteistyössä eri yrittäjien kanssa.

Tarvikkeet: tarvikkeet päätetään sen mukaan, millainen työtapo valitaan

Aika: ei aikarajaa

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävä edellyttää alustavan yhteistyösopimuksen yhden tai useamman paikallisen yrityksen kanssa. Yrityksen kanssa sovitaan pienestä näyttelytilasta (näyteikkuna, seinätila tms.), jossa oppilaat voivat esitellä tuotoksia.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Oppilaat valmistelevat tuotokset yrityksen toimiala silmällä pitäen. Yrityksen edustaja voi tulla myös luokkaan vierailemaan ja kertomaan yrityksestä ja tulevasta yhteistyöstä. Tuotokset viimeistellään hyvin. Oman työn esittelemine julkisesti on vapaaehtoista.

Oppilaat saavat valita vapaasti työskentelyryhmän: runoryhmän, muovailuryhmän, tekstiilityön ryhmän, kuvataideryhmän tai jonkun muun opettajan tai oppilaiden keksimän ryhmän.

Jokaisessa ryhmässä jokainen oppilas tekee yhden (tai useamman, josta lopulta valitsee yhden) tuotoksen. Tuotosten koko (runon pituus, kuvan koko, muiden tuotosten koko jne.) päätetään ennen työskentelyä. Jokaisella tuotoksella on oltava jonkinlainen yhteys kyseiseen yritykseen (mielikuvitus olkoon sallittua).

Valmiit työt viedään yhdessä yhteistyöyritykseen näyttelyyn.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuu luova työskentely. Voidaan arvioida tarkkuutta ja kädentaitoja. Palautetta voidaan antaa yhteistyötaitoista ja ideoinnista ryhmässä.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Millaisia yrityksiä kotikunnasta löytyy? Mitä näissä yrityksissä tehdään?

Luokallanne on yhteistyöyritys, johon tulette tekemään erilaisia taideteoksia. Jokaisen teoksen on liityttävä tavalla tai toisella yrityksen toimialaan. Luovuutta ja mielikuvitusta saa käyttää.

Valitse missä ryhmässä haluat työskennellä:
runoryhmässä, muovailuryhmässä, tekstiilityön ryhmässä tai kuvataideryhmässä

Tehkää yhteistyötä ryhmän sisällä ja pohtikaa, mikä voisi yhdistää teidän yksilölliset työt kokonaisuudeksi.

Viekää kaikki työt näyttelyyn yhteistyöyritykseen, kun ne ovat valmistuneet

2. Kuluttaminen

Kuluttaminen näkyy monin tavoin lasten arjessa. Lapset ottavat osaa omaan ja esim. perheen kulutuskäyttäytymiseen jo varhain. On tärkeää, että lapset oppivat vastuullista ja eettisesti kestävä kulutuskäyttäytymistä.

Lapset pääsevät havainnoimaan omaa kulutustaan arkielämän esimerkkien avulla. Pohditaan omien arjen kulutusvalintojen syitä ja seurauksia sekä pohditaan, kuinka tärkeitä kulutustavarat itselleen ovat. Myös mainontaa käsitellään kuluttamisen kautta.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

2.1. Ruoka ja kuluttaminen -tehtäväpaketti

Tehtäväkokonaisuuden tarkoitus on pohtia erilaisia kulutusvalintoja lapsen omaan arkimaailmaan sitoen. Tavoitteena on ymmärtää, että erilaiset kulutusvalinnat pohjautuvat erilaisiin perusteisiin, ja että kulutusvalintoihin voi vaikuttaa omilla päätöksillään.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Erilaisten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltaminen (T7-T9), Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1) sekä Taloudellinen toiminta (S4)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan itsestä huolehtimista ja arjen taitoja (L3), monilukutaitoa (L4) sekä osallistumista, vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, katsomusaineita, ympäristöoppia ja matematiikkaa.

Askel I: Ruoka ja kuluttaminen omassa arjessa

Tehtävän tavoitteena on tutustua omiin ja perheen ruokailutottumuksiin ja pohtia yleisesti kulutusvalintoja erilaisista näkökulmista (mm. laatu/maku, kotimaisuus, lähiruoka, terveellisyys, eettisyys).

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, koontia varten myös esim. tietokone, julisteentekovälineet tms.

Aika: aloitustehtävä n. 30 min., itsenäinen seurantatehtävä kotona 2 päivää, kotitehtävän purku n. 30 min.

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä oppilaat tutkivat omaa ruokailuaan ja sitä kautta kuluttamista. Tehtävässä oppilaat havainnoivat, mistä elintarvikkeista heidän ruokansa koostuu, missä ruoka on tuotettu, miten se on pakattu (pakkauskoko) ja muita mahdollisia seikkoja. Kotitehtävän ruokailutiedot koostetaan oppilaiden kotien ruokailutottumuksista. Lapset voivat harvemmin vaikuttaa perheen kulutusvalintoihin, mutta on hyvä että he selvittävät, mitä seikkoja valintojen taustalla on. Oppilas ei saisi missään vaiheessa joutua tilanteeseen, jossa hän perustelee muille oppilaille omien vanhempiensa kulutusvalintoja. Jokaisessa perheessä voidaan kehittää kulutustottumuksia ja kiinnittää huomiota monipuoliseen ruokailuun. Tähän lapset voivat vaikuttaa.

Ruokaan liittyvistä asioista, mm. kulutusvalinnoista saa tietoa monilta eri toimijoilta: mm. www.reilukauppa.fi; www.luomu.fi; www.luomuliitto.fi; www.hyvaasuomesta.fi; http://www.mtk.fi/maatalous/lahiruoka/fi_FI/hyvaa_suomalaista_lahiruokaa; www.evira.fi. Osa toimijoista on tehnyt valmiita opetuspaketteja kuluttamiseen liittyvien aiheiden käsittelyyn.

Katso myös Aistien ruokamaailmaan! –materiaali www.opinkirjo.fi/materiaalit

Yks, kaks arvioimaan: Oppilaalle annetaan palautetta esim. siitä, miten hän työskenteli ryhmässä. Osasiko hän tuoda esille mielipiteensä ja perustella sitä? Ymmärsikö oppilas, että kulutukseen vaikuttavat monet asiat? Osasiko oppilas löytää kuluttamisessa sellaisia seikkoja, johon hän voi omilla valinnoillaan vaikuttaa?

Oppilaan itsearviointilomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: VERTAISPALAUTTEEN PELISÄÄNNÖT

LISÄTIETOJA TEEMAAN: HANKINNAT JA KULUTUSTOTTUMUKSET

Ruoka on ihmiselle välttämätön. Suomessa ei ole ruoasta pulaa ja lähes aina on mahdollisuus valita. Valintoihin vaikuttavat itsestään riippumattomat seikat (esim. tulotaso, kaupan tarjonta) ja seikat, jotka määrittelemme itse (esim. makutottumukset, terveellisyys). Ruoan hinta vaikuttaa paljon valintaan. Halvempia elintarvikkeita syödään päivittäin ja hyvin kalliita harvoin. Omat makutottumukset voivat olla niin vahvoja, että ne menevät valinnoissa hinnan ohi. Omaan makuun voidaan vaikuttaa, jos halutaan. Sen sijaan terveydellisiin seikkoihin ei aina voi vaikuttaa. Terveys- ja erikoistuotteet ovat usein paljon kalliimpia.

Moni kuluttaja huomioi ruoan tuotannollisia seikkoja. Kotimainen, luomu tai reilun kaupan ruoka on usein kalliimpi, mutta toisaalta silloin kuluttaja tukee kestäviä valintoja. Ulkomailta tuodaan paljon ruokaa, osin koska sitä ei voida tuottaa Suomessa. Tehostetusti tuotettu ruoka on halvempaa, kuin luomu. Kasvisruokailu on valinta, esim. jos ei halua tukea eläinten tehotuotantoa. Valintoja tehdessä lähiruoka on aina paras vaihtoehto. Pakkauskoko ja pakkauksen materiaali vaikuttavat ruoan hintaan. Ne ovat myös luonnon kannalta oleellisia seikkoja.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Kirjoita vihkoon tai paperille, mitä söit aamupalaksi. Seuraavaksi listaa aamupalan elintarvikkeet.

Muodostakaa pienet ryhmät ja kootkaa kaikki elintarvikkeet yhdeksi listaksi (samaa elintarviketta ei tarvitse kirjoittaa useamman kerran, yksi maininta riittää). Pohtikaa jokaisen elintarvikkeen kohdalla, onko se lähiruokaa, kotimaista, ulkomaista, reilun kaupan, luomua ja halpaa/kallista.

Jokaisen ryhmän edustaja kertoo oman ryhmän tuloksista. Säilyttäkää lista.

Kotitehtävänä jokainen oppilas seuraa omaa aamupalan syömistä kotona kahden päivän ajan. Syötkö aamuisin aina samanlaisen aamupalan vai onko aamupalasi usein hyvin erilainen? Kirjaa aamupalasta ylös

- mitä kaikkea söit (elintarvikkeet)?
- valmistusmaa, eli missä ruoka oli tuotettu (lähiruoka, kotimaa, ulkomaat)?
- ruuan pakkauskoko
- onko pakkauksessa erikoismerkintöjä?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

Haastattele vanhempaa ja kirjaa ylös, mitkä asiat vaikuttavat elintarvikkeiden ostamiseen.

Ottakaa koulussa esiin ryhmässä koottu lista aamupalan elintarvikkeista ja katsokaa, miten hyvin osasitte arvata elintarvikkeita koskevat tiedot.

Listatkaa seuraavaksi omassa ryhmässänne, mitkä kaikki seikat voivat vaikuttaa elintarvikkeiden hankkimiseen. Onko mukana sellaisia seikkoja, joihin itse voisit vaikuttaa?

Kehittäkää lopuksi yhdessä terveellisen aamupalan kokoonpano, jossa olette huomioineet myös erilaiset elintarvikkeet ja kulutusvalinnat. Äänestäkää lopuksi luokan paras aamupala.

Askel II: Ruoka ja kuluttaminen koulussa

Tehtävä edellyttää koulun keittäjän haastattelemista ja hänen kanssaan on hyvä sopia asiasta etukäteen. Tehtävän tavoitteena on tutustua kouluruuan avulla kuluttamiseen ja kulutusvalintoihin.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, tiedonhakuvälineet, tarvittaessa tarvikkeita julisteen tekemiseen

Aika: aloitustehtävä n. 30 min., itsenäinen seurantatehtävä 2 koulupäivää, purku- ja jatkotehtävä 1–3 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä oppilaat tutustuvat oman kouluruokailun avulla kuluttamiseen. Tehtävässä oppilaat havainnoivat, mistä elintarvikkeista ja raaka-aineista kouluruoka koostuu, missä se on tuotettu, sen hintaan, hävikkiin jne. Yleensä kouluruuassa on kulutusvalintojen näkökulmasta sellaisia asioita, joita voisi tehdä paremmin (tärkeimpänä poisheitettävän ruuan määrä). Teemana kouluruoka on mitä mainioin ajattelun herättäjä, sillä se on hyvin konkreettinen ja oppilaan omasta kokemusmaailmasta. Jatkotehtävän avulla opitaan harjoittelemaan vaikuttamista. Tehtävä olisi mielenkiintoista suorittaa samanaikaisesti jonkun muun koulun kanssa ja vertailla saatuja tuloksia. Oppilasryhmät voisivat pitää esim. kouluruokaan liittyvän videopalaverin. Tässä tehtävässä ei ole tarkoitus tuoda esille vain huonoja puolia vaan voidaan korostaa hyvin tehtyjä valintoja.

Ruokaan liittyvistä asioista, mm. kulutusvalinnoista saa tietoa monilta eri toimijoilta: www.reilukauppa.fi; www.luomu.fi; www.luomuliitto.fi; www.hyvaasuomesta.fi; http://www.mtk.fi/maatalous/lahiruoka/fi_FI/hyvaa_suomalaista_lahiruokaa; www.evira.fi. Osa toimijoista on tehnyt valmiita opetuspaketteja kuluttamiseen liittyvien aiheiden käsittelyyn.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Katso myös Aistien ruokamaailmaan! -materiaali
www.opinkirjo.fi/materiaalit

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat oppilaan vuorovaikutustaidot, tiedonetsimistäidot ja tiedon soveltamisen taidot. Tärkeää on, että oppilas ymmärtää seikkoja, jotka vaikuttavat kouluruoan tuotantoon ja ymmärtää, että esim. ruoan päätymistä kaatopaikalle tulisi välttää kaikin keinoin.

Oppilaan itsearviointilomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: VERTAISPALAUTTEEN PELISÄÄNNÖT

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Mitkä seikat vaikuttavat koulun ruokalistan kokoonpanoon? Parhaiten kysymykseen osaisi vastata koulun rehtori, joten pyytäkää hänet kertomaan asiasta tunnin alussa.

Jakaannutaan ryhmiin ja arvotaan kullekin ryhmälle se päivä, jolloin he haastattelevat keittäjää. Haastattelut tulisi tehdä, kun ruokailu on päättynyt ja esim. poisheitettävän ruoan määrä on selvillä.

Haastattelukysymykset:

Mistä elintarvikkeista ja raaka-aineista tämän päivän ruoka oli valmistettu?

Mistä maasta elintarvikkeet olivat peräisin?

Oliko joku elintarvikkeista luomua/reilun kaupan/lähiruokaa?

Kuinka monta annosta ruokaa koululle tuodaan? Kuinka paljon se on kiloissa?

Mikä on yhden ruoka-annoksen hinta?

Kuinka monta kiloa ruokaa meni hukkaan sinä päivänä?

Mitä poisheitettävälle ruoalle tapahtuu?

Tutkimustehtävä: Jokainen ryhmä/pari saa yhden elintarvikkeen (maito, leipä, kurkku, peruna, voileipäkinkku, kermajuusto, omena) ja selvittää, mikä on omaa koulua lähin paikka, missä kyseistä elintarviketta kasvatetaan/tuotetaan. Apuna voi käyttää kaikkia mahdollisia keinoja: haastatella opettajaa, kavereita, etsiä tietoa internetistä jne.

Kootaan tulokset keittäjän haastatteluista. Mitä näistä voidaan päätellä?

Lähellä tuotettu ruoka voisi alentaa elintarvikkeen hintaa – kuinka paljon koulun ruokalistan elintarvikkeista on lähiruokaa?

Laskekaa koulupäivän ruoan kilohinta. Kuinka monta kiloa ruokaa heitetään roskaan? Mitä se tekee euroissa?

Julkaiskaa tuloksenne julisteella, koulun lehdessä, aamunavauksessa tai muulla tavalla.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Askel III: Ruoka ja kuluttaminen kaupassa

Tehtävän tavoitteena on tutustua lähikaupan elintarvikevalikoimaan ja pohtia omia kulutuspäätöksiä. Kulutuspäätökset eivät ole muuttumattomia ja mietitään asioita, jotka lopulta vaikuttavat kulutuspäätöksiin.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet

Aika: tehtävänanto 15 min., kaupassa 1 ot, purku 15 min.

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä oppilaat tutustuvat omien ruokailutottumusten avulla Tehtävässä oppilaat tutustuvat omien ruokailutottumusten avulla kuluttamiseen. Suuri osa tehtävästä tehdään lähikaupassa ja kauppiaille on hyvä kertoa etukäteen, mitä tutkimusta lapset kaupassa tekevät ja ettei siitä ei-ole haittaa kaupankäynnille. Myös lasten kanssa on hyvä puhua käyttäytymisestä kaupassa tutkimuksen aikana. Tehtävään voi sisällyttää myös kauppiaan haastattelun. Katso kaleidoskooppiin -materiaalista saa vinkkejä haastattelusta, jonka haastattelukysymyksiä voidaan muokata oppilasryhmälle sopivaksi.

Tehtävän avulla oppilaiden tulisi ymmärtää, että kaupassa on monia vaihtoehtoja, joista voi valita. Valintaan vaikuttavat erilaiset seikat ja jokaisella on omat perustelunsa kulutusvalinnoilleen. Tärkeää on myös, että oppilaat huomaavat, että kulutusvalintoja voi muuttaa. Voidaan myös järjestää myös pienimuotoinen väittely, jossa vastakkain ovat eri valintavaihtoehdot.

Katso myös Aistien ruokamaailmaan! ja Katso kaleidoskooppiin -materiaalit www.opinkirjo.fi/materiaalit

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuu itsenäinen työskentely ja tiedonetsintätaidot. Myös mielipiteiden perusteleminen ja keskustelun taidot ovat tärkeitä. Pari- ja ryhmätyössä oman osuuden hoitaminen on tärkeää lopputuloksen kannalta. Palautteen antamisella pyritään varmistamaan, että oppilas ymmärtää, että omille päätöksille on erilaisia perusteluja ja ne muuttuvat esim. tiedon lisääntyessä.

Oppilaan itsearviointilomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: VERTAISPALAUTTEEN PELISÄÄNNÖT

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Kirjoita vihkoon tai paperille, mitä söit aamupalaksi. Seuraavaksi listaa aamupalan elintarvikkeet.

Muodostakaa pienet ryhmät ja kootkaa kaikki elintarvikkeet yhdeksi listaksi (samaa elintarviketta ei tarvitse kirjoittaa useamman kerran, yksi maininta riittää).

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Seuraavaksi luokitelkaa elintarvikkeet ryhmiin:

- hedelmät/vihannekset/juurekset
- maitotuotteet (maito, viili, jogurtti, voi, juusto)
- viljatuotteet (murot, myslit, puurot, leipä)
- valmistuotteet (lihapyörykät, kalapuihot, pinaattiletut, jne.)
- lihatuotteet (leikkeleet, kananmuna, makkarat)
- juomat (kahvi, tee, kaakao)

Jakautukaa pareihin ja jokainen pari saa (valitsemalla tai arpomalla) yhden elintarvikeryhmän (josta ottaa tutkittavaksi 2 elintarviketta).

Tehtävä kaupassa:

Katsotaan, onko omista elintarvikkeista tarjolla useampi kuin yksi vaihtoehto. Jos on, valitaan vertailtavaksi kaksi. Kirjoitetaan ylös seuraavat tiedot: tuotteen nimi, kilohinta, valmistusmaa, pakkauskoko, onko tuote luomua tai Reilun Kaupan -tuote. Kirjatkaa myös perusteluja valinnoille: oliko valinnan perusteena maku, oma tottumus, pakkauksen ulkonäkö, mielenkiinto tuotetta kohtaan tai muita perusteluja?

Koonti luokassa: ryhmitellään elintarvikkeita yhteen seuraavin kriteerein:

- elintarvikkeet, joissa on vaihtoehtona jokin eettisesti tai ympäristöä vähemmän kuormittavasti tuotettu versio
- elintarvikkeet, joissa vaihtoehtona kotimainen ja ulkomainen tuote
- elintarvikkeet, joissa vaihtoehtoina erilaiset pakkauskoot

Lisäksi kootkaa yhteen perustelut, joiden perusteella valinnat tehtiin.

Keskustelkaa yhdessä, ratkaiseeko omissa päätöksissä tuotteeseen liittyvä tieto vai omat henkilökohtaiset mielipiteet.

2.2. Mainokset-tehtäväpaketti

Tehtävien tavoitteena on kehittää oppilaiden medialukutaitoa ja mainosten kriittistä tulkintaa. Pohditaan yhdessä arvovalintoja ja sitä, miten mainoksilla voidaan näihin vaikuttaa.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Yhteiskunnallisten arvojen ilmiöiden ja tarkoitusperien ymmärtäminen (T3-T6), Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1) sekä Taloudellinen toiminta (S4)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan ajattelua ja oppimaan oppimista (L1), kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua (L2), itsestä huolehtimista ja arjen taitoja (L3), monilukutaitoa (L4), tieto- ja viestintäteknologian osaamista (L5), työelämätaitoja ja yrittäjyyttä (L6) sekä osallistumista, vaikuttamista ja kestävästä tulevaisuudesta rakentamista (L7). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, historiaa, taideaineita ja äidinkieltä.

Askel I: Mitä mainokset meille kertovat?

Tehtävän tavoitteena on kehittää havaintojen avulla kriittistä lukutaitoa. Oppilaat pääsevät perustelemaan omia valintojaan ja huomioimaan erilaisia näkökulmia ja tulkintoja.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tarvikkeet: erilaisia mainoksia paperilla tai sähköisenä, muistiinpanovälineitä, piirustusvälineitä

Aika: 30 min – 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävä on ajan suhteen joustava ja sitä voi laajentaa useammalle oppitunnille, riippuen kuinka perusteellisesti mainoksia halutaan tutkia ja millaisia uusia mainoksia halutaan tehdä. Tehtävää voi nopeuttaa valitsemalla valmiiksi mainoskuvat ja työskennellä ryhmissä. Jos lapsi saa itse valita kuvan jostain lähteestä ja työskennellä yksin, tehtävä vie huomattavasti enemmän aikaa.

Lapsiryhmästä riippuen voi olla tarpeen analysoida yksi mainos opettajan johdolla ennen tehtävän alkua.

Mainoksiin liittyviä tehtäviä löytyy myös Katso kaleidoskooppiin -materiaalista s.66 www.opinkrijo.fi/materiaalit

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat medialukutaidot ja kriittinen ajattelu. Arvioida voidaan vastausten monipuolisuutta ja hyviä perusteluja. Omien mielipiteiden esille nostaminen on tärkeää ja luovuus korostuu miettiessä uutta mainosta.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: MILLAINEN ON HYVÄ MAINOS?

Hyvässä mainoksessa mainostettava tuote on pääasiassa. Mainoksesta selviää, kenelle se on tehty eli mikä on kohderyhmä. Käytetyt värit, tekstit ja kuvat ovat selkeitä ja ymmärrettäviä. Mainoksessa ei saa olla liikaa tekstiä, mutta sitä on oltava riittävästi, jotta kuluttaja kiinnostuu mainostettavasta tuotteesta tai asiasta. Hyvän tavan mukaisesti mainoksessa ei korosteta tietyn tuotteen paremmuutta halveksumalla muita tuotteita.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Ihmiset tarvitsevat monia asioita ja tekevät hankintoja. Mainosten avulla halutaan kiinnittää kuluttajan huomio johonkin tiettyyn tuotteeseen ja hankkimaan se.

Tutki yksin tai parisi kanssa mainosta ja vastaa seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä mainoksessa on: mitä tuotetta mainostetaan ja mitä muita asioita tuotteen lisäksi mainokseen on lisätty?
- Mistä asioista pidät mainoksessa?
- Mistä asioista et pidä mainoksessa?
- Voisiko saman mainoksen avulla mainostaa jotain muutakin? Mitä?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tehkää mainostettavalle tuotteelle uusi mainos. Esitelkää uusi mainos koko luokalle.

Askel II: Mainostetaan meidän koulua

Tehtävän tavoitteena on tarkastella erilaisia mainoksia erilaisissa medioissa ja luoda mainos, jossa mainostetaan omaa koulua.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, TVT-välineet mainoksen toteuttamiseen, (erilaisia mainoksia)

Aika: 1–3 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Mikäli oppilaat ovat tehneet askeleen I tehtävän, erilaisten mainosten tutkiminen opettajan johdolla ei ole tarpeen. Muussa tapauksessa on ehkä hyvä tarkastella oppilaiden kanssa erilaisia mainoksia ja pohtia niiden rakennetta sekä hyviä ja huonoja puolia.

Tehtävä edellyttää TVT-välineiden käyttöä, mutta sen voi soveltaen tehdä myös ilman niitä. Opettaja voi myös päättää, saavatko oppilaat valita, millaisen mainoksen tekevät vai onko kaikilla sama tehtävä.

Tehtävässä voi käyttää hyväksi erilaisia animaatio-, elokuva- ja ääniohjelmia. Monet näistä ovat perusohjelmiston osia ja saatavilla on myös maksuttomia ohjelmia ja applikaatioita. Jos oppilailla ei ole näistä paljon kokemuksia, on tehtävän tekemiseen varattava enemmän aikaa.

Mainoksiin liittyviä tehtäviä löytyy myös Katso kaleidoskooppiin -materiaalista s. 66 www.opinkirjo.fi/materiaalit

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat havainto- ja ryhmätyötaidot sekä luovuus. Oppilaiden on pystyttävä luomaan ja seuraamaan työskentelyaikatauluja.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: MILLAINEN ON HYVÄ MAINOS?

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Millainen on hyvä mainos? Mitä erilaisia tapoja mainostaa tiedät?

Tehdään seuraavaksi radio- tai tv-mainos omasta koulusta.

YKS, KAKS
TOIMIMAAN!

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Parityö:

Aloitetaan mainoksen tekeminen tutkimuksella: tehdään välituntikysely, jossa pyydetään ihmisiä kertomaan omasta koulusta 1–3 parasta asiaa. Haastatellaan vähintään 10 ihmistä. Luokassa luokitellaan vastaukset ja pyritään löytämään kaikista vastauksista 1–3 asiaa, jotka voisivat olla koulun mainoksessa.

Ryhmätyö:

Tehdään työskentelyn aikataulu ja työnjako ryhmän jäsenten välillä. Kirjoitetaan mainoksen käsikirjoitus. Pohditaan yhdessä mainoksen toteutusta olemassa olevien välineiden avulla. Toteutetaan mainos.

Esitellä mainos koko luokalle ja pohtikaa, miten mainoksia voisi esitellä myös koulussa (esim. oppilaskunnan tai rehtorin kautta).

Askel III: Meidän kunnan aarteet

Tehtävän tavoitteena on tarkastella erilaisia mainoksia erilaisissa medioissa ja luoda mainos, jossa mainostetaan omasta lähiympäristöstä lähtöisin olevaa asiaa. Tutustutaan lähialueen tuotantoon ja kulutusvalintoihin.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, välineet mainoksen toteuttamiseen (piirustus-, juliste-), (erilaisia mainoksia)

Aika: 1–3 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Mikäli oppilaat ovat tehneet askeleen I tehtävän, erilaisten mainosten tutkiminen opettajan johdolla ei ole tarpeen. Muussa tapauksessa on ehkä hyvä tarkastella oppilaiden kanssa erilaisia mainoksia ja pohtia niiden rakennetta sekä hyviä ja huonoja puolia.

Tehtävän voi tehdä yhteistyössä jonkun yrityksen/tahon kanssa, jolloin mainokset tehdään ns. tilauksena. Tai valmis mainoksia voi viedä nähtäväksi ko. taholle.

Tehtävässä ohjeistetaan oppilaat julistetyyppisen mainoksen tekemiseen. Mutta riippuen mahdollisuuksista ja tilanteesta mainos voi sijoittua myös muihin kuin paperimedioihin.

Mainoksiin liittyviä tehtäviä löytyy myös Katso kaleidoskooppiin -materiaalista s. 66 www.opinkrijo.fi/materiaalit

Yks, kaks arvioimaan: Miten oppilaat havaitsevat omaa lähiympäristöään? Osaavatko oppilaat arvostaa eri asioita omassa lähiympäristössään? Tehtävässä oppilaat saavat olla luovia. Ryhmätyötaitot, kuten yhteisen ratkaisun löytäminen, omien mielipiteiden perusteleminen, kuunteleminen ja osallistuminen, korostuvat.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: MILLAINEN ON HYVÄ MAINOS?

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Kotitehtävä:

Tee matkalla koulusta kotiin tai kotoa kouluun muistiinpanoja (tai ota valokuvia puhelimella) siitä, millaisia yrityksiä (esim. erilaiset kaupat, tori, karja, perunapello, tehdas jne.) tai palveluita (esim. kampaamo, posti, terveysasema, nuorisotalo, leikkipuisto, urheiluhalli jne.) havaitset. Valitse niistä 1–2 sellaista, jotka ovat mielestäsi tärkeitä – niin tärkeitä, että ne voisivat olla kotikunnan aarteita.

Ryhmätehtävä:

Jokainen ryhmän jäsen kertoo omista löydöistään ja valinnoistaan. Ovatko valinnat osuneet yhteen vai onko jokaisella aivan erilainen suosikkikohta?

Valitaan keskustelemalla tai arpomalla yksi kohde, jolle lähdetään suunnittelemaan mainosta: pohditaan yhdessä, mitkä asiat tai ominaisuudet liittyvät mainostettavaan kohteeseen sekä millaisia kuvia/piirustuksia ja tekstiä/mainoslauseita mainoksessa voisi olla.

Toteutakaa mainos ajatuksella, että se sijoitetaan oikeasti mainostamaan valitsemaanne kohdetta. Järjestäkää koulun käytävälle mainoksista näyttely kotikunnan aarteista.

2.3. Miten vähällä selviää -tehtäväpaketti

Tehtävien tavoitteena on pohtia kulutusvalintoja ympäristön näkökulmasta. Oppilaita autetaan ymmärtämään, että omilla valinnoillaan voi vaikuttaa ja pienilläkin teoilla voi olla pitkällä tähtäimellä suuria vaikutuksia. Opitaan rakentamaan kestävää tulevaisuutta jokapäiväisillä valinnoilla.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Erilaisten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltaminen (T7-T9), Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1) ja Taloudellinen toiminta (S4)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan itsestä huolehtimisesta ja arjen taitoja (L3) ja osallistumista, vaikuttamista ja kestäväen tulevaisuuden rakentamista (L7). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, elämäntutkimustietoa, matematiikkaa, ympäristöoppia ja äidinkieltä.

Askel I: Miten vähällä voisin selvitä?

Tehtävän tavoitteena on kehittää ryhmätöitä. Oppilaat harjoittelevat omien valintojen perustelemista ja kuuntelemaan muiden tekemiä valintoja sekä hyväksymään ja kyseenalaistamaan niitä.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet

Aika: 30 min – 1 ot

YKS, KAKS
TOIMIMAAN!

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävää voi muokata tilanteen mukaan kokonaan ryhmätehtäväksi tai tehdä vain yksilötehtävänä. Sellaisia taitoja, kuten perusteleminen, toisten mielipiteiden kuunteleminen, neuvottelu, päätöksenteko jne. voi kuitenkin parhaiten harjoitella ryhmässä.

Tehtävässä on annettu valmiiksi lista tavaroista, mutta vaihtoehtona oppilaat voivat myös koota kokonaan oman listansa.

Pohdintaa voi syventää seuraavien kysymysten avulla:

Mieti, mitkä asiat ovat elämässä sellaisia, mitä ilman ei pysty elämään – eli mitkä ovat perustarpeemme?

Mieti, mistä tavaroista voisit joskus luopua. Miksi?

Osaisitko mainita sellaisia tavaroita, joista voisit luopua ns. luonnon hyväksi?

Mitä mieltä olet mainoksesta, jossa sanotaan: ”Tämän tuotteet myynnistä menee 1 sentti luonnonsuojelun hyväksi. Osta tuotetta enemmän, saadaan lisää rahaa luonnonsuojeluun.”

Mikä on tuotteen elinkaari?

Yks, kaks arvioimaan: Osaako oppilas pohtia erilaisten esineiden ja tavaroiden merkitystä omassa elämässään? Osaako oppilas tehdä havaintoja omasta lähiympäristöstään? Oivalsiko oppilas tehtävän merkityksen ja osasi pohtia aidosti tavaroiden merkitystä?

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Ympärillämme on paljon tarpeellisia ja vähemmän tarpeellisia esineitä ja tavaroita. Kouluaikana tärkeitä ovat eri asiat kuin loma-aikana. Osaatko sanoa sellaisen esineen tai tavarain, joka on tärkeä aina? Mitkä esineet ottaisit mukaan, jos päätyisit autiolle saarelle?

Yksilötehtävä:

Kuvittele tilanne, jossa saisit valita mukaan muutaman esineen, jolla voisit selvitä erämaassa. Aseta seuraavat tarvikkeet tärkeysjärjestykseen (tärkein ensin): tulitikut, ensiapulaukku, kompassi, taskulamppu, peitto, veitsi, muonatiivistettä, kuivamaito, retkikeitin, oma esine valinnan mukaan.

Paritehtävä:

Vertaa omaa tärkeyslistaasi parisi listan kanssa. Onko joku sellainen esine, jonka tärkeydestä olette yhtä mieltä? Tehkää uusi yhteinen lista, jossa esineet ovat tärkeysjärjestyksessä. Miten paljon uusi lista eroaa teidän kummankin omasta alkuperäisestä listastanne?

Luokan yhteinen tehtävä:

Päätetään yhteisesti opettajan johdolla 5 tavaraa, jotka ovat tärkeitä erämaassa selviytymiseen.

Miksi juuri nämä ovat tärkeitä?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

Askel II: Pakkaukset numeroina

Tehtävän tavoitteena on havainnollistaa matematiikan avulla erilaisia määriä ja suhteita. Oppilaita johdatellaan oivaltamaan erilaisten kulutusvalintojen merkitystä ympäristölle.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, havaintoesineitä, mittausvälineet (viivoitin, vaaka), välineitä julisteen tekoon, (TVT-välineitä tiedon etsimiseen)

Aika: 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä käytetään matemaattisia laskutoimituksia (pääasiassa kertolaskua) ja tehtävää voi vaikeuttaa oppilaiden osaamistason mukaan. Oppilaat voivat tehtävän lisäksi itse keksiä erilaisia havainnollistamiskeinoja. Voidaan valita, käytetäänkö painoyksikköjä vai välimatkakysyksiä tms.

Havaintoesineet, joista oppilaat voivat saada tietoja laskutoimituksia varten, voivat olla esim. tyhjä muropakkaus, jogurtti/viilipurkki, jäätelöpuikon kääre, karkkipaperi, muovikassi hedelmille, tonnikalapurkki, limupullo/tölkki tms. Voi olla sellaisia pakkauksia, joita voi kierrättää ja sellaisia joita ei voi. Oppilaat voivat tehdä omia arvioitaan pakkausten kulutuksesta, mutta jos pakkaus on outo, siihen voi miettiä kuvitteellisen kulutusarvion (esim. hedelmäpusseja kuluu kolmen henkilön perheessä 3 kpl viikossa).

Tärkeä osa tehtävää on tulosten esittely muille koululaisille.

Havainnollistamisessa voi käyttää mielikuvitusta: käyttämällä aitoja luonnonvaroja tai kierrätysjätettä (esim. paperin tai kartongin kulutuksen voi havainnollistaa haloilla). Tulokset voi esittää myös pienoismalleilla tai julisteen muodossa. Turvallisuus ja siisteys on otettava aina huomioon (esim. ei käytetä likaisia ja haisevia roskia).

Pakkausten vähentäminen ei ole aina helppoa ja yksinkertaista, mutta se on usein mahdollista, kun toimitaan määrätietoisesti.

Yks, kaks arvioimaan: Pystyikö oppilas osoittamaan luovuutta tehtävän havainnollistamisessa? Osasiko oppilas ja oliko hänellä mahdollisuutta etsiä puuttuvia tietoja tehtävän suorittamista varten? Kokiko oppilas turhautumista tehtävän avoimuuden takia? Oliko oppilas innokas kertomaan muille tehtävän löydöksistä?

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Oletko pohtinut kuinka monta purkkia jogurttia syö yksi perhe vuodessa? Entä kuinka monta jäätelöpuukkoa? Pakataanko hedelmät aina erillisiin muovipusseihin vai voisiko ne ostaa ilman pussia?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Paritehtävä:

Saatte tarkasteltavaksi yhden pakkauksen. Mitatkaa pakkaus (pituus tai korkeus tai leveys tai paino tai kaikki edellä mainitut).

Tehkää seuraavia laskutoimituksia:

- kuinka monta tällaista pakkausta menee yhdessä perheessä roskeen kuukaudessa? (kulutusarvio oman perheen käytön mukaan)
- kuinka paljon vuodessa?
- kuinka pitkän jonon saa, jos kaikki vuoden pakkaukset asetetaan vierä vireen?
- mahtuuko tämä kuvitteellinen jono koulunne pisimpään käytävään tai voimistelusaliiin?

Pohtikaa muita keinoja havainnollistaa saamanne jono. Miten jonoa voisi lyhentää ja miten paljon se lyhenee, jos pakkausten kulutusta vähennetään puoleen?

Tehkää lopuksi juliste, jossa kerrotte sanoin ja kuvin, miten paljon pakkausjätettä voi syntyä oman tehtävässä olleen esimerkin avulla ja miten sen syntymistä voi vähentää. Siirtäkää julisteet koko koulun nähtäväksi koulun käytäville.

Askel III: Kierrättää vai eikö kierrättää?

Tehtävän tavoitteena on pohtia kierrätykseen liittyviä seikkoja ja tutustua oman paikkakunnan jätteiden kierrätykseen.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, TVT-välineet mahdollista yhteydenpitoa tai tiedon etsimistä varten

Aika: vierailuun 1 ot ja kulkemisiin tarpeen mukaan

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävän ytimessä on vierailu paikalliselle kaatopaikalle, jätteiden kierrätyspaikalle tai vedenpuhdistuslaitokselle. Kaikilla paikkakunnilla ei tähän ole mahdollisuutta, jokaisella paikkakunnalla on kuitenkin jätehuoltoa, johon voi tutustua.

Jätteiden lajittelu on arkea todennäköisesti jokaisessa koulussa ja kodissa. Mutta mihin jäte päättyy sen jälkeen ja mitä sille tehdään, voi jäädä epäselväksi. Mihin jäte kulkee? Kuka sen kuljettaa? Mitä jätteenhuolto maksaa? Kuka siitä päättää, mitä jätteelle tapahtuu? Oppilaiden on ymmärrettävä jätteen vähentämisen merkitys ja pohdittava omia mahdollisuuksia vähentää jätteen syntymistä.

Kierrättäminen vähentää käyttökelpoisen tavaran päätymistä jätteeksi. Oppilaiden kanssa voi pohtia, miten kierrättämisestä voi hyötyä.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Yks, kaks arvioimaan: Oppilas ymmärsi tehtävässä kierrättämisen ja jätehuollon monipuolisuuden. Oppilaan halu toimia ympäristön hyväksi kehittyy ja hän ymmärtää, että kuluttaminen tarjoaa siihen keinoja.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

LISÄTIETOA TEEMAAN: HIILIJALANJÄLKI JA VESIJALANJÄLKI

Suuri osa kulutustavaroista sisältää sellaisia hiilipitoisia raaka-aineita, jotka luokitellaan uusiutumattomiksi. Jotta luonnonvarat riittävät vielä pitkälle tulevaisuuteen, kierrättämistä ja säästämistä täytyy tehostaa. Kuluttaminen ei ole tasapainossa ja toiset käyttävät enemmän luonnonvaroja kuin toiset. Hiilijalanjäljellä voi mitata, kuinka paljon kulutetaan suhteessa olemassa oleviin luonnonvaroihin. Mitä isompi on hiilijalanjälki, sitä enemmän tulisi pohtia kulutusseuraamusten vähentämistä.

Myös puhdas vesi on tärkeä luonnonvara. Monessa maassa arvioidaan kuluttamista vesijalanjäljen mukaan. Hyvin iso vesijalanjälki saattaa tarkoittaa vesivarantojen loppumista tai huononemista ennen aikoja. Vesijalanjäljestä lisää www.vesiajalanjalki.fi sivuilla.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Kotitehtävä:

Mitä kierrätys tarkoittaa? Voiko lapsi kierrättää tavaraa?

Tutki, miten jätehuolto on kotona järjestetty:

- onko lajittelupisteitä, millaisia?
- millainen huoltoyhtiö vastaa jätteenkuljetuksesta?
- jos mahdollista, selvitä myös, miten paljon jätteen huolto maksaa

Vierailu:

Ennen vierailua tutkitaan, onko lähistöllä kaatopaikka tai kierrätyskeskus.

Missä se sijaitsee? Miten se toimii?

Vierailun aikana selvitetään, mitä kaikkea kaatopaikalle päätyy? Kuinka paljon jätettä sinne toimitetaan? Voisiko kaatopaikkajätettä vähentää ja kuinka paljon, jos kaikki lajittelisivat jätteensä? Mitä kaatopaikalle tehdään, kun se on täysi? Voiko kaatopaikan perustaa mihin tahansa?

Vierailun jälkeen pohditaan yhdessä luokan kanssa, mitä itse voi tehdä, jotta jätettä päätyisi vähemmän kaatopaikalle.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

3. Ympäristö

Luonnon- ja rakennettu ympäristö ovat osa monipuolista lapsen elinympäristöä. Tehtäväkokonaisuuksissa keskitytään luonnonympäristöön. Oppilaiden on jo varhain ymmärrettävä ihmisen ja luonnon suhde ja mitä se tarkoittaa omassa kulttuurissa. Luonnonympäristössä ja sen puolesta jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa ja toimia.

Lapset ovat usein aikuisia aktiivisempia ympäristön käyttäjiä ja tutkijoita ja heidän asiantuntijuutta tulisi käyttää paljon paremmin hyödyksi. Lapset voivat tuoda päättäjien tietoisuuteen asioita, joita aikuiset eivät voi havaita omasta toimintaympäristöstään käsin.

Tehtävissä oppilaat pääsevät tutkimaan lähiympäristöään, pohtimaan luonnonsuojelun merkitystä ja kehittämään omaa arvokeskusteluaan.

3.1. Tutkitaan lähiympäristöä -tehtäväpaketti

Tehtävien tavoitteena on kehittää ympäristön havainnointitaitoja ja omien havaintojen ilmaisemista sanallisesti sekä muilla keinoin, esim. kuvien avulla. Tehtävissä harjoitellaan suunnittelu- ja viestintätaitoja. Oppilaat saavat mahdollisuuden ymmärtää, että ympäristö muuttuu koko ajan ja muutoksiin on mahdollista vaikuttaa.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Erilaisten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltaminen (T7-T9) ja Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen (S3)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan ajattelua ja oppimaan oppimista (L1), kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua (L2), itsestä huolehtimista ja arjen taitoja (L3), tieto- ja viestintäteknologista osaamista (L5) sekä työelämätaitoja ja yrittäjyyttä (L6). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, taito- ja taideaineita, matematiikkaa, ympäristöoppia ja äidinkieltä.

Askel I: Kouluympäristön arviointi

Tehtävän tavoitteena on oppia arvioimaan lähiympäristön laatua, suunnittelemaan muutosehdotuksia ja perustelemaan omia valintojaan.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, TVT-välineet, (piirustusvälineet)

Aika: 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä harjoitellaan ympäristösuunnittelijan työtä. Ympäristö on kokonaisuus, joka koostuu luonnon- ja rakennetusta ympäristöstä. Suunnittelussa on siis huomioitava ihmisen ja luonnon hyvinvointi ja erilaisten rakennusten kestävä käyttö. Miten jo olemassa olevassa ympäristössä on huomioitu viihtyvyys, toimivuus ja käytännönläheisyys, turvallisuus sekä luonto? Näitä termejä on hyvä pohtia ja avata oppilaiden kanssa ennen tehtävää.

Ensisijaisesti oppilaat tutkivat ympäristöä omasta henkilökohtaisesta näkökulmastaan käsin.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Etenkin isompia lapsia voi kehottaa pohtimaan myös muiden samassa ympäristössä olevien henkilöiden näkökulmia ja millaiseksi he mahdollisesti kokevat tarkasteltavan ympäristön.

Tehtävän tuloksista voi koota raportin oppilaskunnalle tai koulun johdolle.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat havainnointitaidot. Onko oppilas halukas näkemään positiivisia ja myös kehitettäviä asioita omassa lähiympäristössä? Palautteen kohteena on myös ryhmätyötaidot.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

LISÄTIETOA TEEMAAN: MAANTIETEELLINEN SUUNNITTELU

Koko kunnan ympäristösuunnittelu koskee pitkän aikavälin suunnittelua, eikä ole koskaan valmista – se on jatkuvasti muuttuva prosessi. Suunnittelua tekevät ja ohjaavat asiantuntijat, mutta kuntalaisilla on siinä aktiivinen rooli: kaavaehdotuksia saa ja tulee kommentoida, kun sitä pyydetään.

Maakuntakaavalla suunnitellaan laajaa, monen kunnan maantieteellisen alueen käyttöä. Seuraava alemman tason kaava on koko kunnan aluetta koskeva yleiskaava. Yleiskaavalla sovitaan yhteen asuin- ja virkistysalueiden, työpaikkojen, palveluiden ja liikenneväylien sijainti. Yleiskaava ohjaa asemakaavojen eli kunnan tiettyjen pienempien alueiden suunnittelua ja käyttöä.

Koska kaavoituksella (etenkin yleiskaava) katsotaan kauas tulevaisuuteen, sen kommentointi voi olla vaikea: koululaisen on mahdotonta tietää, mitä tarpeita hänellä on eläkeiässä. Siksi aivan kaikkien ja kaikenikäisten kuntalaisten kommentit ovat kaavoituksessa erittäin hyödyllisiä.

Vaikka omat tarpeet ympäristön suhteen olisivat kaikkein tärkeimmät juuri nyt, myös muiden ikä- ja ihmisryhmien mielipiteitä ja perusteluja on opittava ottamaan huomioon. Tätä voidaan harjoitella jo koulussa pienessä mittakaavassa.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Miten hyvin tunnet koulupihan ja sen lähiympäristön? Jos sinulta kysyttäisiin ehdotuksia pihan muutoksiin, osaisitko vastata? Ympäristösuunnittelijan tai ympäristöarkkitehdin tehtävä ei ole helppo. On otettava huomioon monia asioita, etenkin sitä, miten rakennukset palvelevat ihmisiä ja miten myös luontoa säilytetään.

Paritehtävä:

Saatte kokeilla ympäristöarkkitehdin työtä. Kirjatkaa vihkoon (ottakaa myös valokuvia tutkimistanne paikoista):

- onko koulun piha ja koulun ympäristö enemmän rakennettua ympäristöä (erilaisia isoja ja pieniä rakennuksia, kuten taloja, vajoja, katoksia; tai asfalttia, penkkejä, leikkikenttiä, telineitä tms. ihmisen tekemiä asioita)?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

- vai luonnonympäristöä (puita ja muita kasveja, nurmikkoa, isoja kiviä)?

Seuraavaksi valitkaa yksi tietty alue koulun pihasta, jossa on rakennettua ympäristöä ja arvioikaa seuraavat asiat:

- onko alue viihtyisä?
- onko alue toimiva ja käyttökelpoinen?
- onko alue turvallinen?
- kaksi asiaa, jotka tekevät alueesta kivan
- kaksi asiaa, jotka tekevät alueesta ikävän (mitä voisi parantaa?)

Palataan luokkaan ja esitellään tuloksia. Millaisia paikkoja koulun pihalla luokkatoverit ovat tutkineet? Löytyykö koulun pihasta sellaisia asioita, jotka tekevät siitä kivan? Entä mitä asioita voisi parantaa?

Askel II: Koulupihan suunnittelu

Tehtävän tavoitteena on oppia havaitsemaan muutosta kaipaavia kohteita omassa lähiympäristössään, pohtimaan omia vaikuttamismahdollisuuksiaan ja huomioimaan erilaisten ihmisten tarpeet nyt ja tulevaisuudessa.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, piirustusvälineet ja kartonkia, askarteluvälineitä ja kierrätystavaraa (jos toteutetaan pienoismalli)

Aika: 1–2 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävää voi käyttää askeleen I jatkotehtävänä. Tehtävä motivoi eniten, jos koulupihalla on oikeasti muutettavia kohteita ja jos muutoksiin on budjetoitu rahaa. Oppilaille annettu summa voi siis olla todellinen/realistinen tai kuvitteellinen. Koko koulun mukaan ottaminen ehdotusten arviointiin on myös tärkeä, koska se sekä mallintaa vaikuttamista kuntatasolla että saa oppilaat ymmärtämään ja huomioimaan kouluyhteisön monipuoliset tarpeet.

Ennen tehtävää oppilaiden kanssa käydään yleistä keskustelua siitä, mitä tarkoittaa viihtyvyys ja turvallisuus koulun pihalla ja mitkä asiat edistävät näitä.

Keskusteellaan kuka vastaa koulun pihasta - onko se rehtori, kunnan vihersuunnittelija, puutarhuri vai joku muu? Voisiko kyseinen henkilö tulla luokkaan projektiin mukaan?

Tehtävässä voi hyödyntää projektityömenetelmää, jotka on kuvattu työtapaosiossa.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat ryhmätyötaidot, ongelmanratkaisu ja luovuus. Ymmärtääkö oppilas, että jokaisen panos tehtävässä on tärkeää? Haluaako oppilas toimia paremman ja viihtyisemmän ympäristön puolesta?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Pienilläkin muutoksilla voidaan lisätä koulupihan viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Suunnitelkaa tai pohtikaa muutosta koulun pihalla, jolla voisi edistää viihtymistä ja turvallisuutta välitunneilla. Jokainen ryhmä saa kuvitteellisen 500 euron summan muutoksen toteuttamiseen.

1. Päätäkää, mitä paikkaa koulun pihalla lähdette muuttamaan. Voitte käydä valokuvaamassa sen.
2. Miten sitä voisi muuttaa? Esim. tehdä istutuksia, rakentaa jotain, poistaa jotain, tuoda erilaisia välineitä oppilaiden käyttöön tms.?
3. Tutkikaa internetistä, mitä muutokset voisivat maksaa ja mitä käytössä olevalla rahalla saisitte. Esim. kasvien hinnat, maalien hinnat, erilaisten välineiden kustannukset tms.
4. Piirtäkää muutossuunnitelma paperille tai rakentakaa pienoismalli muutoskohteesta.
5. Kirjoittakaa perustelut, miksi ja miten paikka tulisi muuttaa ja kuinka suuret olisivat kustannukset.

Kaikki piirustukset/pienoismallit selityksineen viedään koulun käytävälle näyttelyyn. Koululaiset saavat äänestää parasta ehdotusta. Plussaa saa myös ehdotus, jossa rahaa on käytetty viisaasti.

Voittajaehdotus viedään oppilaskunnalle tai koulun rehtorille ja pyydetään toteuttamaan se.

Askel III: Tutustutaan kaavoituksiin

Tehtävän tavoitteena on tutustua maantieteelliseen ympäristösuunnitteluun kuntatasolla, ottaa selvää kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksista ja pohtia omaa lähiympäristöä jatkuvan muutoksen kohteena.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet

Aika: kotitehtävä + 1 ot + vierailu 1 ot (lisäksi aikaa kulkemiseen tarpeen mukaan)

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Kotitehtävä ja luokkatehtävä virittävät ja valmistelevat oppilaita vierailukäyntiä varten. Vierailukohteena on paikka (kuntatalo tai suunnitteluvirasto), jossa oppilaat voivat tavata ympäristösuunnittelun asiantuntijaa ja tutustua erilaisiin kaavoituksiin. Pyydetään asiantuntijaa esittelemään maakuntakaava ja kunnan yleiskaava. Koulun ympäristöä voi esitellä asemakaavan avulla.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Kuka tekee kaavoja ja kuka ne hyväksyy? Voiko niitä muuttaa sen jälkeen, kun ne on jo hyväksytty? Miten kuntalainen voi vaikuttaa kaavaan ja suunnitteluun? Voiko koululainen vaikuttaa? Miten voi pitää huolta omasta lähiympäristöstä? -> näitä kysymyksiä voi kysyä vierailun aikana.

Kotitehtävä, luokkatehtävä ja vierailu antavat oppilaille mahdollisuuden ymmärtää suunnittelun olevan pitkäaikainen prosessi. Oppilaiden esseistä voidaan koota ajatuksia tulevaisuuden kotikunnalle tai joku oppilaista voi lukea ääneen oman esseensä vierailun aikana.

Yks, kaks arvioimaan: Oppilas ymmärtää suunnittelun merkityksen ja ympäristön muuttumisen jatkumon. Hän ymmärtää myös oman ympäristönsä huolenpidon ja tärkeyden ja eri ihmisten erilaiset tarpeet ympäristön suunnittelussa. Luovuus korostuu.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

LISÄTIETOA TEEMAAN: MAANTIETEELLINEN SUUNNITTELU

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Kotitehtävä:

Selvitä, miten elinympäristö kotikylässä/kaupunginosassa/kunnassa on muuttunut viimeisten 30 vuoden aikana. Haastattele sitä varten omia vanhempiasi, isovanhempiasi tai muita henkilöitä, jotka ovat asuneet paikkakunnalla näiden vuosien aikana. Onko rakennettu uusia taloja, kauppoja, teitä? Onko purettu rakennuksia? Onko kasvanut metsää? Kaadettu isoja puita? Muita asioita?

Tehtävä luokassa:

Kirjoita tarina aiheesta ”Kotipaikkakuntani tulevaisuudessa”

Kuvittele, että olet aikuinen. Sinulla on ehkä perhe, ehkä käyt töissä tai opiskelet. Pohdi millainen voisi silloin olla ympäröivä luonto, onko joukkoliikennettä, onko puistoja, joissa voi liikkua ja harrastaa, mitä rakennuksia ja palveluita tarvitset? Onko siihen mennessä ehkä purettu tai korjattu jokin asia, mikä nyt ei toimi?

Ota kirjoitelma mukaan, kun lähdette tapamaan ympäristösuunnittelijaa. Voit halutessa kertoa hänelle, millaisia toiveita ja ajatuksia sinulla on tulevaisuuden elinympäristöstä.

3.2. Luonnonsuojelu-tehtäväpaketti

Tehtäväkokonaisuuden tarkoitus on pohtia luonnonsuojelun lähtökohtia ja perusteluja. Luonnonsuojelu on nykypäivänä lähes kaikille tuttu termi eikä suojelualueiden olemassaoloa kyseenalaisteta. Oppilaiden kanssa pohditaan suojelun merkitystä ja sen eri muotoja.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2), Yhteiskunnallisten arvojen ilmiöiden ja tarkoituksien ymmärtäminen (T3-T6), Erilaisten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltaminen (T7-T9), Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1) sekä Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen (S3)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan, työelämätaitoja ja yrittäjyyttä (L6) sekä osallistumista, vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, katsomusaineita ja historiaa.

Askel I: Luonnonsuojelu ennen ja nyt

Tehtävän tavoitteena on tutustua luonnonsuojelun terminologiaan ja erilaisiin suojeltuihin alueisiin. Oppilaat saavat selville myös erilaisia perusteluja luonnon suojelemiseen.

Tarvikkeet: tiedonhankintavälineet, muistiinpanovälineet, pyykkinarua, paperia/kartonkia, pyykkipoikia

Aika: 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Suojelualueiden tärkein tavoite on suojella luontoa ja luonnonkohteita ihmisen toiminnalta. Suojelun eri tasoilla rajoitetaan alueella ihmisen liikkumista ja toimintaa. Suojelua varten on säädetty lakeja. Paras tapa suojella luontoa on noudattaa asetettuja lakeja ja liikkua luonnossa vastuuntuntoisesti. Kansalaiset voivat myös ehdottaa uusia alueita suojeltavaksi. Omaa lähiympäristöään voi suojella tai pitää siitä huolta kaikkien – niin luonnon kuin ihmistenkin – paremman viihtymisen hyväksi.

Tehtävässä joko lapset itse tai opettaja kiinnittää pyykkinarun sopivan paikkaan.

Lisäksi paperi-/kartonkilapuille kirjoitetaan vuosiluvut 1930, 1940, 1950, 1960, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010 ja sijoitetaan ne pyykkipojilla pitkin narua. Lisäksi narulle voidaan sijoittaa muitakin historiallisesti tärkeitä asioita/tapahtumia.

Arvottavat kohteet: Aulanko (1930, LP), Lemmenjoki (1956, KP), Ryövärinkuoppa (1960, LP), Laajalahti (1979, LP), Helvetinjärvi (1982, KP), Koli (1991, KP), Espoonlahti (1995, LP), Pirunkirkko (1998, LP), Leivonmäki (2003, KP), Sipoonkorpi (2011, KP)

Arvottavat termit: suojelualue, luonnonpuisto, kansallispuisto, erämaa-alue, Natura-alue, biosfäärialue, luonnonmuistomerkki, maisemahoitoalue

Lisäksi yksi kohde, mihin tutustutaan, voisi olla joko omasta kunnasta tai sitä lähellä oleva alue.

Lisätietoa ympäristön suojelemisesta www.wwf.fi, www.ymparisto.fi, www.metsa.fi, www.ym.fi, www.luontoon.fi

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat tiedonetsimistaidot. Myös yhteistyö ryhmässä on tärkeää tehtävän onnistumisen kannalta. Palautteen antamisella pyritään varmistamaan, että oppilas ymmärtää, että luonnonsuojelua on tehty jo pitkään, ja että luontoa ja kulttuuria voidaan suojella erilaisin perustein.

Oppilaan itsearviointilomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Jokaiselle parille/ryhmälle arvotaan yksi suojelualue ja yksi luonnonsuojeluun liittyvä käsite.

Selvittää suojelualueesta seuraavia asioita:

- onko se luonnonpuisto tai kansallispuisto?
- missä se sijaitsee?
- perustamisvuosi
- pinta-ala
- mitä tai miksi alueella suojellaan/alueen erityispiirteet?
- muita tietoa alueesta

Etsikää tietoa internetistä tai muista lähteistä, esim. koulun kirjastosta. Voitte tehdä koonnin paperille tai sähköisesti ja tulostaa tuotoksen. Selvittää myös, mitä tarkoittaa saamanne käsite.

Jokainen pari/ryhmä vie tiedot omasta alueestaan pyykkinarulle ja sijoittaa sen janaan perustamisvuoden mukaan.

Kaikki saa vuorotelleen kertoa omasta alueestaan ja mistä käsitteestä he hakivat tietoa.

Keskustellaan yhteisesti tuloksista.

LISÄTIETOA TEEMAAN: LUONNONSUOJELU

Suojelualue voi olla luonnonpuisto, kansallispuisto, aarnialue, luonnonhoitometsä, luonnonmuistomerkki, suoalue, ojitusrauhoitusalue, retkeilyalue, erämaa, muinaisjäännos, maisemahoitoalue tai biosfäärialue. Suojelualueet jaetaan yleisiksi ja erityisiksi suojelualueiksi: yleiset alueet on tarkoitettu kaikissa suhteissa rauhoitetuksi ja erityiset suojelualueet on rauhoitettu väljemmin. Varsin uusia suojelualueita maailmalla ovat biosfäärialueet eli kestävän kehityksen suojelualueet (Sustainable Development Reserve), joissa vaalitaan luonnon hyvinvoinnin lisäksi myös alueella asuvien ihmisten hyvinvointia. Sellainen alue on esim. Brasiliassa Amazonilla sijaitseva Mamirauán suojelualue.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Suojelualue voidaan perustaa jonkun tietyn eliölajin suojelemiseksi, lajien yhteiselon, elinympäristön, erityisten luontokappaleiden tai suojelemisen peruste voi olla kulttuurisidonnainen.

Suojelualueet eivät aina vain rajoita ihmisen toimintaa, vaan ne voivat myös edistää elinkeinoelämää ja tuoda uusia työpaikkoja.

LISÄTIETOA TEEMAAN: LUONNONSUOJELUN HISTORIAA

Muinaisten kansojen luonnossa sijaitsevat pyhät paikat voisivat olla jonkinlaisia ensimmäisiä suojelualueita. Euroopassa Bialowiezan aluetta on suojeltu jo 14. vuosisadalta lähtien. Esim. Sveitsissä Kaipfstokin aluetta on suojeltu vuodesta 1569 lähtien lähinnä riistansuojelua varten. Kansallispuistoaate syntyi Pohjois-Amerikassa. Vuonna 1832 perustettiin Arkansasissa ensimmäinen suojelualue. Yosemiten osavaltio puisto perustettiin vuonna 1864 ja vuonna 1872 Yellowstonen kansallispuisto. Melkein kaikkien kansallispuistojen ideana on säilyttää osa kaunista koskemattomasta luontoa koko kansan käyttöön – yleisen edun hyväksi. Suomessa jo vuonna 1734 lakiin sisältyy eräitä luonnonvarojen säästämiseksi annettuja määräyksiä. Näin olleen taloudellinen luonnonnsuojelu on paljon vanhempaa kuin yleisesti käsite luonnonnsuojelu. Mutta vieläkin vanhempia ovat mytologiaan ja uskontoon liittyvät luonnonvaraiset paikat kuten uhrilehdot, seitapaikat ja kalmistot. Suomalaisen luonnonnsuojelun voi laskea alkaneen vuonna 1802, jolloin keisari Aleksanteri I antoi käskyn Punkaharjun luonnosta huolehtimiseen. Luonnonnsuojelulaki säädettiin kuitenkin vasta vuonna 1923.

Askel II: Perustetaan oma suojelualue

Tehtävän tavoitteena on pohtia jonkun alueen suojelun perusteita ja itselleen tärkeitä luontoon ja omaan ympäristöön liittyviä asioita. Tehtävän voi tehdä useamman luokan yhteisvoimin.

Tarvikkeet: lähialueen kartta, muistiinpanovälineet, välineitä julisteen tekemistä varten

Aika: 1 ot (tehtävään voidaan sisällyttää myös maastossa käynti, jolloin ajan tarve määräytyy kohteen sijainnista riippuen tai oppilaat voivat valokuvata aluetta omalla vapaalla ajallaan)

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Luokka voi valita itselleen ns. kummialueen, josta he haluavat pitää huolta. Myös se on luonnonnsuojelua. Tai vastaavasti he ovat huomanneet jonkun hyvin kauniin paikan lähiympäristöstään, jota he haluavat ehdottaa luonnonnsuojelun piiriin. Aluetta tulisi seurata ja suojeluperusteluja kannattaa miettiä tarkkaan. Oppilaat voivat myös aidosti tehdä tärkeitä havaintoja ympäristössään, esim. jostakin harvinaisesta lajista.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tehtävän voi tehdä siten, että jokainen luokka valmistelee julisteen yhdestä suojeltavaksi tarjottavasta alueesta (luokka keskittyy yhteen alueeseen) tai vastaavasti omassa luokassa jokainen ryhmä tekee julisteen yhdestä alueesta (ryhmän jäsenet keskittyvät yhteen tehtävään). Opettaja voi valita tutkittavat alueet etukäteen. On hyvä valmistella etukäteen myös äänestysohjeet. Jatkotehtävänä voidaan laatia lausunto tai ehdotus paikalliselle ympäristökeskukselle. Julisteen sijaan voidaan tehdä myös sähköinen esite tai video.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot ja siksi palautteen antamisessa keskitytään niihin. Myös huolellisuus, tiedon etsintä, sen järjestäminen ja hyödyntäminen ovat tärkeitä. Tulosten pohdinta ja itselleen tärkeiden asioiden esille tuominen ovat myös arvioinnin ja palautteen antamisen kohteina.

Oppilaan itsearviointilomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Tutkitaan yhteisesti oman kunnan karttaa. Tiedätkö lähialueella sellaisia paikkoja, joissa on joko kaunista luontoa, jotain erityistä tai alue vaatisi muuten kunnostusta ja suojelua? Piirretään alueiden sijainnit kartalle.

Seuraavaksi jakaudutaan ryhmiin. Kukin ryhmä saa yhden alueen.

Valmistakaa omasta alueesta juliste, jolla kerrotte itse alueesta (yrittäkää hankkia valokuvia siitä), miksi sitä tulisi suojella, tulisiko alueella tehdä jotain ennen suojelun aloittamista (siivota, tutkia tms.) ja mitkä ovat hoitosuunnitelmat (miten sitä suojellaan, kuka vastaa hoidosta, kuinka monta vuotta suojelu kestäisi tms.).

Tehdään julisteesta selkeä ja houkutteleva. Valmiit julisteet viedään äänestettäväksi koulun käytävälle. Viikon aikana koulun väki saa äänestää eri alueiden välillä, mikä olisi heidän mielestä suojelemisen arvoinen kohde. Lopuksi lasketaan tulokset. Keskustellaan yhteisesti mitkä voisivat olla syyt jonkun alueen äänestyksen suosioon ja mitä voitaisiin tehdä jatkossa alueen hyväksi.

Askel III: Järjestetään siivoustalkoot

Tehtävän tavoitteena on kannustaa oppilaita toimimaan lähiympäristön hyväksi ja kannustaa heitä yhteistyöhön koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Tarvikkeet: tiedonhankintavälineet, muistiinpanovälineet

Aika: 1–3 ot valmisteluihin, 1–4 ot talkoihin

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä suunnitellaan talkoot. Siivottavan alueen ei tarvitse olla iso, pienikin riittää – lasten on saatava kokemus suunnittelusta ja siitä juontavasta toiminnasta. Jatkossa voidaan myös seurata, miten oppilaiden suhtautuminen kyseiseen alueeseen muuttuu tai ei muutu.

Yhteistyö eri tahojen kanssa on tärkeää, jos haluamme pysyviä muutoksia ja toimia tavalla, jolla alueella saadaan aikaan hyvää, eikä vahinkoa. Oppilaiden on saatava myös kokemus eri tahojen yhteistyöstä ja sen tehosta – yhdessä olemme enemmän.

Riippuen paikkakunnasta aitoja yhteistyökumppaneita jokaiselle ryhmälle ei välttämättä ole helppoa löytää. Kuitenkin esim. yhteydenoton harjoittelu ja s-postin kirjoittaminen voivat olla hyödyksi tulevaisuudessa. Opettaja voi myös tuoda kuvina luokkaan eri alueiden ehdotuksia, joista valitaan talkookohde.

Lasten vanhemmat on hyvä saada talkoisiin mukaan. Mitä isompi alue on, sitä enemmän väkeä talkoisiin voi pyytää mukaan.

Vaihtoehtoisesti voidaan järjestää puunistutustalkoot. Tehtävän ajankohta on parasta sijoittaa myöhäissyksyyn tai varhaiskevääseen, kun ei ole paljon kasvillisuutta tai lunta.

Yks, kaks arvioimaan: Itsearviointissa keskitytään siihen, osaako oppilas ottaa vastuuta omassa ryhmässään? Onko hän oma-aloitteinen? Haluaako oppilas toimia luonnon hyväksi?

Oppilaan itsearviointilomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: VERTAISARVIOINTI

Vertaisarviointi voi olla hyvä tapa saada ja antaa palautetta, jos aiheen käsittely toteutetaan useamman kuin yhden opettajan ja ryhmän voimin. Vertaisarviointi voidaan toteuttaa esim. suullisesti (tai verkossa). Vertaisarviointia kannattaa harjoitella strukturoidusti. Arvioinnin kohteina voivat olla ryhmän työskentelytaidot ja yhdessä opittujen sisältöjen arvioiminen sekä yhteisen työskentelyn onnistuminen.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Keskustellaan luokassa yhteisesti lähiympäristön eri paikoista (puistosta, bussipysäkistä, ojista, tms.) ja pohditaan, onko siinä sellaisia, jotka kaipaavat siivousta. Valitaan yksi alue ja lähdetään suunnittelemaan siivoustalkoita.

Talkoiden järjestäminen vaatii monenlaisia valmisteluja.

Jakaudutaan ryhmiin ja jokainen ryhmä saa hoidettavakseen yhden tehtävän talkoisiin liittyen. Pohtikaa työnjakoa ryhmässä:

- media- ja tiedotusryhmä (yhteydenotto paikallislehteen, lehtijutun suunnittelu, kuvaustehtävä, talkoista tiedottaminen, mainokset, julisteet jne.)
- työvälineryhmä (yhteydenotto paikalliseen viherhuoltoon: neuvoja ja apua työvälineiden hankinnassa, roskien poisviemisessä, siivouksen suunnittelussa, tarvittavat suojavarusteet jne.)
- ruokailuryhmä (yhteydenotto koulun ruokalaan tai muuhun ruokailuja järjestävään paikkaan, jos maksutonta ruokaa ei saada, mistä voisi saada tarjoiltavaa talkoolaisille ja mitä, miten ruokailu järjestetään jne.)
- oheisohjelman ja osallistujien ryhmä (yhteydenotto rehtoriin tai kunnanjohtajaan tervetuliaispuheen pitäjäksi, yhteydenottokirje vanhemmille, muuta ohjelmaa jne.)
- työn johtoryhmä (suunnittelun aikataulun pohtiminen, talkoiden aikataulun pohtiminen, ryhmien yhteistyön suunnitteleminen jne.)

Kysykää apua yhteydenottokirjeisiin tai -soittoihin opettajalta.

Hakekaa yhteystietoja ja tietoa tapahtumista ja niiden järjestämisestä internetistä. Tapahtuman jälkeen pohtikaa vielä, miten onnistuitte tehtävässä ja mitkä asia tekisitte toisin seuraavalla kerralla.

3.3. Eliön arvo -tehtäväpaketti

Tehtäväpaketissa pohditaan eettisiä näkökulmia ja arvovalintoja ihmisen ja muiden eliölajinen näkökulmasta. Oppilaat herätellään pohtimaan luontoa kokonaisuutena, jossa jokaisella on oma osansa. Oppilas voi syventää tietämystään ihmisen ja eläimen suhteesta sekä eläinten oikeuksista.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2), Erilaisten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltaminen (T7-T9) ja Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen (S3)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, elämänskatsomustietoa, taito- ja taideaineita sekä ympäristöoppia.

Askel I: Voiko eliöillä olla arvo?

Tehtävän tavoitteena on herättää oppilaat pohtimaan eri eliöiden merkitystä omassa elämässä ja luonnossa.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, kuvia eri eliöistä

Aika: 15–30 min

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tässä pohdintatehtävässä lapset saavat listan tai kuvia eläimistä ja kasveista.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Sen jälkeen he sijoittavat joko molemmissa listoissa olevat eliöt tai vain toisen listan eliöt (kasvit ja eläimet erikseen) arvojärjestykseen ja perustelevat päätöksen.

Tehtävässä voi olla seuraavia eliöitä:

Eläimet: susi, suolinkainen, nokkosperhonen, lehmä

Kasvit: koivu, vehnä, voikukka, kieli

Yks, kaks arvioimaan: Oppilas pystyy perustelemaan mielipiteensä järkevästi ja osoittaa ymmärtävänsä kaikkien eliölajien tärkeyden tavalla tai toisella.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

LISÄTIETOA TEEMAAN: ELIÖIDEN HYÖDYLLISYYS IHMISELLE

Eliöitä luokitellaan sen mukaan, onko niistä ihmiselle suoraa hyötyä, ovatko ns. neutraaleja – niistä ei ole suoraa hyötyä, muttei haittakaan ja eliöt joista on ihmiselle haittaa. Luokittelu on perustelu erilaisille toimenpiteille (eliöiden kasvattaminen, käyttäminen ruoaksi, suojeleminen, hävittäminen, karttaminen tms.).

Ihmisen elämä ja hyvinvointi riippuvat täysin muista eliöistä: eläimistä, kasveista ja bakteereista. Voidaan sanoa, ettemme tiedä ikinä, mikä eliö on meille tärkeä tulevaisuudessa. Siksi kasveja ja eläimiä tutkitaan paljon ja niitä kunnioitetaan.

Yhdellekään eliölle ei saa tuottaa turhaa kärsimystä.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Onko toinen eliö – eläin tai kasvi – arvokkaampi kuin toinen? Miksi?

Paritehtävä:

Asettakaa saamanne eläimet ja kasvit arvojärjestykseen, siten, että mielestänne arvokkain eläin tai kasvi on ylimpänä ja arvottomin alimpana. Voitte tehdä kasveista ja eläimistä omat järjestyksensä. Perustelkaa valinnat jokaisen eliön kohdalla.

Esitelmää arvojärjestykset koko luokalle. Löytyikö sellainen eläin tai kasvi, joka oli arvokas kaikkien mielestä? Millä perusteella? Voisiko arvojärjestyksessä alimpana oleva eläin tai kasvi nousta arvojärjestyksessä? Missä tilanteessa?

Askel II: Meidän koulun nimikkoeliöt

Tehtävän tavoitteena on tutustua eläimiin ja kasveihin kulttuurin rikastuttajina. Oppimalla paremmin tuntemaan ympärillä olevaa luontoa, opitaan sitä myös arvostamaan. Tehtävän kautta voidaan vahvistaa koko koulun yhteyshenkeä.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, TVT-välineet tiedon etsimistä varten

Aika: 1–2 ot

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävä edellyttää, ettei koululla ole vielä omia nimikkoeliöitä. Riippuen mahdollisuuksista ja käytössä olevasta ajasta koululle voidaan etsiä nimikkolintu, -kasvi, -eläin ja/tai -kala tai vain joku näistä. Internetistä löytyy hyvin tietoa maakuntien nimikkoeliöistä.

Tehtävää voi jatkaa siten, että kaikki luokat osallistuvat logokilpailuun, jossa nimikkoeliöt kuvataan.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä arvioidaan järkeviä perusteluja ja kykyä havaita omaa elämää ja lähiympäristöä.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Paritehtävät:

A. Etsikää internetistä tietoa eri maakuntien, kaupunkien ja koko Suomen nimikkoeliöistä (kasveista, eläimistä, kaloista, linnuista). Mitkä ovat teidän maakuntanne nimikkoeliöt? Tai oman kuntanne?

B. Aloitetaan tutkimus oman koulun nimikkolinnun, -eläimen tai -kasvin selvittämisellä. Ensin lähtekää ulos ja kuvatkaa kameralla teidän mielestänne sellaisia eliöitä, jotka liittyvät vahvasti mielikuvaan koulustanne. On todennäköistä, ettei linnuista tai eläimistä pysty ottamaan kuvia. Etsikää internetistä kuvia linnuista ja eläimistä, jotka teidän mielestänne voidaan liittää kouluunne. Valitkaa yksi kasvi, lintu ja eläin ja perustelkaa valintanne.

Seuraavaksi jokainen pari esittelee omat valintansa ja perustelunsa. Kirjoitetaan kaikki ehdotukset taululle. Seuraavaksi jokainen äänestää kirjoittamalla paperille kaksi parasta vaihtoehtoa koulun nimikkolinnuksi, -eläimeksi ja -kasviksi. Muista kunnioittaa jokaisen äänestysrauhaa!

Äänestystuloksena kaksi parasta kustakin ryhmästä voidaan viedä eteenpäin koko koulun äänestykseen ja lopulta nimikkoeliöiden vallintaan.

Askel III: Eläinten oikeudet

Tehtävän tavoitteena on tutustua eläimiin liittyvään vapaaehtoistoimintaan sekä syventää omaa toimintaa eläinten ja yleisesti luonnon hyväksi.

Tarvikkeet: muistinpanovälineet, välineitä julisteen tekemiseen, TVT-välineet, (lennunpöytäjen rakennusvälineitä)

Aika: 1 ot + vierailu (kulkemiseen kuluva aika tarpeen mukaan)

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä yhdistetään luokahuoneen toiminta vierailuun. Monella oppilaalla on lemmikki, joten eläinten oikeuksien pohtiminen on luonteva linkittää näihin. Tehtävän voi suorittaa ennen tai jälkeen vierailun.

Vierailukohteeksi voi lemmikkien kohdalla olla kissojen ja koirien löytökoti. Mikäli sellaista ei ole omassa kunnassa, jokin muu kohde, jossa tavataan eläimiä sopii hyvin. Oppilaat voisivat myös tehdä kohteessa jonkun pienen tehtävän eläinten hyväksi ja tiedustella, onko tarvetta vapaaehtoisille.

Eläinten suojelu voi olla myös hyvin radikaalia, jolloin suojelemalla joitakin eliötä tuhotaan toisia. Koulussa voi nostaa esille eri näkökulmia. Kannattaa olla hyvin perillä, mihin on menossa vieraaksi tai ketä pyytää vierailulle.

Tehtävän voi rakentaa myös siten, että vieraillaan paikallisessa ympäristö- tai luonnonsuojelukeskuksessa ja luokassa toteutetaan linnunpönttötehtävä. Silloin vierailun yhteydessä voi kysyä, onko pöntöille tarvetta, millaisia pönttöjä tarvitaan, mihin ne toimitetaan ja muita tarvittavia tietoja.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat perustelutaidot ja yhteistyötaidot. Ymmärtääkö oppilas, että eläimillä on oikeus hyvään elämään? Ymmärtääkö oppilas, että jokainen voi auttaa ja toimia eläinten hyväksi?

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Monessa kodissa on lemmikkejä: kissoja, koiria, kaloja, kilpikonnia, lintuja, jyrsijöitä tai hyönteisiä. Lemmikistä täytyy pitää huolta, jotta se saa elää hyvän elämän ja tuoda iloa omistajalleen.

Paritehtävä:

Keskustelkaa parin kanssa, mitä lemmikkejä teillä on. Jos lemmikkiä ei ole, niin haluaisitteko jonkun ja miksi.

Pohtikaa, millaisista asioista täytyy pitää huolta, jos on lemmikki (valitkaa jokin tietty: kissa, koira, hevonen, akvaariokalat tms.). Kirjatkaa kymmenen asiaa.

Seuraavaksi tehkää juliste ”Näin pidät hyvää huolta lemmikistäsi”. Kirjatkaa siihen aiemmin pohditut asiat ja piirtäkää kuvia eläimestä, joita asiat koskevat.

Esitelkää juliste koko luokalle.

